

Hanne Cecilie Kavli

En dråpe, men i hvilket hav?

Kontantstøttens konsekvenser for
barnehagebruk blant etniske minoriteter

Hanne Cecilie Kavli

En dråpe, men i hvilket hav?
Kontantstøttens konsekvenser for
barnehagebruk blant etniske minoriteter

© Forskningsstiftelsen Fafo 2001

ISBN 82-7422-329-2

ISSN 0801-6143

Omslag: Jon S. Lahlum

Trykk: Centraltrykkeriet AS

Innhold

Forord	5
Sammendrag	7
Kapittel 1 Innledning; kontantstøttemottakere og kontantstøttebrukere	11
1.1 Problemstillinger og begrepsbruk	12
1.2 Datamaterialet	14
1.3 Målsettinger og virkemidler i integreringsarbeidet for barn med minoritetsbakgrunn	15
1.4 Hvem kan kontantstøtten påvirke?	16
1.5 Gangen i rapporten	21
Kapittel 2 Robuste og påvirkbare foreldre	23
2.1 Orientering og etnisk bakgrunn	23
2.2 Holdninger til barnehager og barnehagebruk	25
2.3 Yrkesaktivitet, økonomi og boforhold	27
2.4 Utdanning og norskkunnskaper	30
2.5 Kontaktflate og botid	32
2.6 Konklusjon	34
Kapittel 3 Kontantstøttens effekt på barnehagebruk blant etniske minoriteter	37
3.1 Hva slags tilsynsordninger har kontantstøtte-barna?	37
3.2 Økonomisk tilpasning, barnets beste eller legitimeringseffekter?	39
3.3 Endringer i barnehagebruk blant ett og toåringer	42
3.4 Endringer i barnehagebruk blant tre- til seksåringer	44
3.5 Hvilke foreldre reduserer barnehagebruken som følge av kontantstøtten?	49

Kapittel 4 Konklusjon; En dråpe, men i hvilket hav?	50
Kontantstøttens effekt på barnehagebruk	50
Hva er det etniske ved minoritetene?	51
Litteraturliste	53
Vedlegg 1 Datamaterialet	55
1.1 Utvelgelse til intervjuing	55
1.2 Rekruttering av respondenter	56
1.3 Intervjuing	57
1.4 Datas kvalitet	59
Vedlegg 2 Tabeller	60
Vedlegg 3 Intervjuskjema med frekvensfordelinger etter etnisitet	63

Forord

Denne rapporten er en del av en større evaluering av kontantstøttereformen i regi av Norges forskningsråd. Vår hensikt har vært å kaste lys over hvilken effekt kontantstøtten har hatt på barnehagebruk blant foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn. Undersøkelsen er basert på personlige intervjuer med 443 småbarnsfamilier i Oslo og Akershus med etnisk opprinnelse i Norge, Pakistan, Somalia eller Vietnam.

Det er flere som har bidratt i denne undersøkelsen og som derfor bør takkes. Først og fremst alle foreldrene som har tatt seg tid til å svare på våre spørsmål. Uten dem ville undersøkelsen ikke vært mulig å gjennomføre. Intervjuerne på prosjektet har også gjort en god innsats. I tillegg vil jeg rette en stor takk til veileder på prosjektet Kåre Hagen, Axel West Pedersen som har bidratt under utarbeidingen av spørreskjemaet, Marit Egge som har gått løs på typologier og begrepsapparat med dødsforakt og bidratt med råd og veiledning når ting har stoppet opp, Tale Hellevik ved NOVA som har lest og kommentert manuskriptet, og sist men ikke minst vitenskapelig assistent Marit B. Jørgensen som både har arbeidet som intervjuer, tilrettelagt data for analyse og innhentet og bearbeidet annen nødvendig informasjon. Stor takk også til de andre kontantstøtteforskerne og Barne- og familiedepartementet som har bidratt med konstruktiv kritikk under forskningsrådets tre samlinger og til Jon S. Lahlum ved Fafos publikasjonsavdeling for tilrettelegging av manuskriptet.

Hanne Cecilie Kavli
Oslo 31.01.2001

Sammendrag

Problemstillinger, data og analytisk tilnærming

Det er en uttalt offentlig målsetting å stimulere til økt barnehagebruk blant barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Da kontantstøtten ble innført ble den kritisert for å kunne virke i motsatt retning. Bekymringen var at minoritetsforeldrene nå ville ta barna ut av barnehagen av økonomiske årsaker. Dette er bakgrunnen for at vi i denne rapporten retter søkelyset mot tre spørsmål:

1. Er andelen foreldre som mottar kontantstøtte høyere blant etniske minoriteter enn i majoritetsbefolkningen?
2. Har kontantstøtten ført til redusert barnehagebruk blant ett- og toåringer med etnisk minoritetsbakgrunn?
3. Har kontantstøtten ført til endret barnehagebruk blant barn med etnisk minoritetsbakgrunn i alderen tre til seks år i familier hvor det mottas kontantstøtte?

Undersøkelsen er basert på intervjuer med 443 småbarnsforeldre bosatt i Oslo eller Akershus. Foreldrene hadde etnisk bakgrunn enten i Norge, Pakistan, Somalia eller Vietnam. Gruppene er valgt ut med tanke på å inkludere de største minoritetsgruppene, samtidig som vi ønsket å få med typiske flyktningegrupper og innvandrings-/familiegjenforeningsgrupper. Generelt vet vi dessuten at ulike etniske grupper velger forskjellige tilsynsordninger for barn, og dette ble også tatt hensyn til. Alle foreldrene fikk tilbud om å bli intervjuet på sitt morsmål. Intervjuene ble gjennomført etter et fastlagt spørreskjema og varte mellom 30 og 60 minutter.

Data fra Statistisk sentralbyrå for Oslo og Akershus viser at andelen kontantstøttemottakere er langt høyere blant foreldre med etniske minoritetsbakgrunn enn blant etniske nordmenn. Mens andelen kontantstøttemottakere blant nordmenn er under 60 prosent, er den tilsvarende andelen blant pakistanere, somaliere og vietnamesere mellom 85 og 95 prosent.

Kontantstøtten er utformet på en slik måte at den utbetales både til foreldre som bruker pengene aktivt, i den forstand at de endrer tilsynsform for barnet, og til foreldre som allerede har valgt en tilsynsform som utløser kontantstøtte. I lys av vår problemstilling har det derfor vært viktig å skille mellom de som *braker* kontantstøtte og de som *mottar* kontantstøtte. Vi har valgt å reservere betegnelsen «kontantstøttebraker» for foreldre som oppgir at de har endret barnepass som en følge

av tilbudet om kontantstøtte. Kontantstøttemottaker betegner derimot alle foreldre som får kontantstøtte, uavhengig av om de har endret atferd som en følge av støtten eller ikke.

Selv om andelen kontantstøttemottakere er høy i enkelte etniske grupper, er det en mye lavere andel som er påvirket av reformen i den forstand at de faktisk bruker pengene til å endre atferd. Utgangspunktet for analysen har vært et skille mellom de foreldrene vi antar er påvirkbare overfor en reform som sikter mot å påvirke valg av tilsynsordning og foreldre som ikke er det. Vi har derfor delt foreldrene inn i tre grupper: tradisjonelt orienterte, barnehageorienterte og pragmatisk orienterte foreldre.

Tradisjonelt orienterte foreldre mener at barn under tre år bør passes av mor, og at hun i den perioden hvor hun har barn under skolealder bør ha begrenset eller ingen yrkesaktivitet. De barnehageorienterte foreldrene er orientert mot yrkeslivet. Ett- eller toåringen er i barnehage og foreldrene mener av ulike årsaker at barnehage er den beste løsningen for dem. Disse to gruppene av foreldre er robuste i den forstand at deres valg av barnetilsyn er upåvirket av tilbudet om kontantstøtte. De pragmatisk orienterte er sammensatt av foreldre som vi antar har en mer fleksibel holdning til barnetilsyn.

De «robuste» og de «pragmatiske» foreldrene

Tradisjonelt orienterte foreldre har i hovedsak pakistansk eller somalisk opprinnelse. De barnehageorienterte er dominert av foreldre med etnisk norsk eller vietnamesisk opprinnelse. Selv om tradisjonelt orienterte foreldre ikke ønsker å bruke barnehage for barn under tre år, er likevel de færreste motstandere av barnehager generelt.

Materialet viser at tradisjonelt orienterte foreldre i mindre grad er yrkesaktive, har lavere husholdningsinntekt og bor trangere enn barnehageorienterte og pragmatisk orienterte foreldre. Foreldrenes utdanningsnivå og i hvilket land den høyeste utdanningen ble tatt, samvarierer også i stor grad med foreldrenes orientering. Barnehageorienterte foreldre har høyere utdanning enn de tradisjonelt og pragmatisk orienterte og utdanningen er oftere fra Norge. I tillegg har de bedre norskkunnskaper, og gjennom det et bedre grunnlag for å orientere seg i, og komme i kontakt med, det norske samfunnet. Det er ingen store forskjeller i botid mellom tradisjonelt orienterte og barnehageorienterte foreldre med minoritetsbakgrunn, men sistnevnte gruppe har i større grad tatt en beslutning om at de ønsker å bo i Norge resten av livet.

Pragmatisk orienterte foreldre befinner seg midt mellom barnehageorienterte og tradisjonelt orienterte foreldre langs alle de egenskapene vi har målt her, men med ett unntak: De er den gruppen foreldre som i størst grad rapporterer om økonomiske

problemer. Det kan være at dette er noe av forklaringen på at de faktisk er pragmatisk orienterte, eller påvirkbare. Foreldre som opplever at de befinner seg i en økonomisk utsatt posisjon vil trolig være mer tilbøyelige til å endre atferd som en følge av tilbudet om kontantstøtte enn andre.

Hvilke egenskaper ved foreldrene predikerer så best hvem som *ikke* lar seg påvirke? Svaret kan gis i form av en forenklet framstilling av typiske kjennetegn ved henholdsvis en tradisjonelt orientert og en barnehageorientert mor: Førstnevnte har lav utdanning, primært fra hjemlandet som er Pakistan eller Somalia, snakker dårlig norsk og er ikke yrkesaktiv. Sistnevnte har høy utdanning, er yrkesaktiv og har etnisk opprinnelse enten i Norge eller Vietnam. Hvis hun er fra Vietnam er det sannsynlig at hun har utdanning fra Norge og at hun har bestemt seg for å bli i Norge resten av livet.

Kontantstøttens effekt på barnehagebruk blant etniske minoriteter

Kjernen i debatten rundt kontantstøttens betydning for etniske minoriteter har vært hvorvidt reformen ville redusere barnehagebruken. Hvis så er tilfelle, vil to velferdspolitiske målsetninger trekke i hver sin retning: målet om barnehagebruk undergraves av målet om å gjøre det lettere å være hjemme.

De fleste barn foreldrene mottar kontantstøtte for, blir passet av mor. I familier med pakistansk og somalisk opprinnelse har 80 prosent valgt en slik løsning. Etter hvert som barna blir eldre, skjer det en dreining vekk fra løsninger hvor foreldre eller andre nære omsorgspersoner passer barna, og over til mer organiserte former for barnetilsyn. Foreldre med vietnamesisk opprinnelse gjør langt på vei de samme vurderingene som etnisk norske foreldre, men materialet viser samtidig at vietnameserne har en noe lavere fortrolighet med barnehager.

Det er mulig å tenke seg flere ulike resonneringer som kan lede fram til en beslutning om å ta barn ut av barnehage eller ikke søke om barnehageplass som en følge av tilbudet om kontantstøtte. I delkapittel 3.2 har vi stilisert fem mulige husholdstyper med utgangspunkt i spenningen mellom hensynet til familiens økonomi og vurderingen av hva som er barnets beste.

Vi finner at innføringen av kontantstøtte har ført til en reduksjon i etterspørselen etter barnehageplass for ett- og toåringer med etnisk minoritetsbakgrunn. Gitt at våre data er representative, kan det anslås at hver tiende ett- eller toåring med somalisk, vietnamesisk eller pakistansk opprinnelse i Oslo og Akershus ikke er i barnehage som en følge av at foreldrene har fått tilbud om kontantstøtte. Reduksjonen er mest markant blant vietnamesere.

For kontantstøttebarnas eldre søsken er andelen som er tatt ut av barnehage, eller ikke søkt inn, forholdsvis liten. Det er også viktig å være oppmerksom på at det er få barn mellom tre og seks år som har yngre søsken i kontantstøttealder. Blant

familier med pakistansk, somalisk eller vietnamesisk etnisk opprinnelse, var det ved inngangen til 2000 bare litt over 440 familier hvor ett- eller toåringen hadde eldre søsken under skolealder. I pakistanske og somaliske familier hvor kontantstøttebarnet har eldre søsken under skolealder, er reduksjonen i barnehagebruk på om lag 15 prosent. Blant de vietnamesiske familiene er antallet for lavt til at vi kan si noe sikkert. Gitt at våre data er representative, vil mellom tre og fire prosent av alle tre-fire og femåringer fra disse tre etniske gruppene ikke være i barnehage som følge av kontantstøtten.

Hva blir så svaret på spørsmålet om kontantstøttereformen bryter med integreringspolitiske målsettinger? Vår konklusjon er at det *er* en tendens til at reformen har ført til en «tilbaketrekningseffekt» som motvirker integreringspolitiske virkemidler som har til hensikt å øke kontakten med det norske samfunnet blant kvinner og barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Færre barn sendes i barnehage og færre kvinner får en kontaktflate med det norske samfunnet enten gjennom barnehage eller arbeidsliv. Hvor dramatisk denne effekten er, vil vi overlate til andre å avgjøre. Diskusjonen bør imidlertid knyttes til kjennetegn ved de foreldrene som reduserer barnehagebruken. Det er ikke bare et spørsmål om hvor mange barn som ikke er i barnehage, men også hvilke barn det er.

Konklusjon

1. Andelen kontantstøttemottakere i Oslo og Akershus er markert høyere blant foreldre med etnisk opprinnelse i Pakistan, Somalia og Vietnam, enn blant etniske nordmenn. Mens andelen etnisk norske kontantstøttemottakere er om lag 60 prosent, er den tilsvarende andelen blant pakistanere 95 prosent, blant somaliere 85 prosent og blant vietnamesere 89 prosent.
2. Kontantstøtten har ført til redusert barnehagebruk blant ett- og toåring med etnisk opprinnelse i Pakistan, Somalia og Vietnam. Reduksjonen er størst blant vietnameserne. Gitt at våre data er representative, vil om lag ti prosent av alle ett- og toåring fra disse tre gruppene ikke være i barnehage som en følge av tilbudet om kontantstøtte.
3. Kontantstøtten har i mindre grad redusert barnehagebruken blant kontantstøttebarnas eldre søsken. I den grad det har funnet sted en reduksjon, er det blant barn med etnisk opprinnelse i Pakistan eller Somalia.

Kapittel 1 Innledning; kontantstøtte-mottakere og kontantstøttebrukere

Kontantstøttereformen ble vedtatt tiende juni 1998 av de daværende regjeringspartiene Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet. Ordningen trådte deretter i kraft første august 1998 for ettåringer og første januar 1999 for toåringer. Forutsetningen for å få utbetalt kontantstøtte er at barnet er mellom ett og tre år og ikke har heldagsplass i statsstøttet barnehage. Ved mindre enn full oppholdstid i barnehage utbetales redusert kontantstøtte. Utbetalingssetningene har variert noe siden innføringen (se f.eks. Hellevik 2000:11–12), men fra første januar 2000 har de ligget fast.

Ukentlig oppholdstid i barnehage	Prosent støtte	Kontantstøtte i kroner per måned
0 timer	100	3000
1-8 timer	80	2400
9-16 timer	60	1800
17-24 timer	40	1200
25-32 timer	20	600
33 timer eller mer	0	0

Kilde: Odelstingsproposisjon 17, 1998–99, kapittel 02.

Det ble vedtatt at kontantstøtten skulle være skattefri og heller ikke samordnes med andre trygdeytelser som kompenserer for bortfall av inntekt. Regjeringen anbefalte også at støtten ikke skulle inntektsberegnes ved utbetaling av sosialhjelp (St. meld. nr. 50, 1998–99), men dette ble det opp til kommunene selv å avgjøre. En undersøkelse utført av Kommunal Rapport i 1999 viste at nærmere 80 prosent av kommunene trakk kontantstøtten fra sosialhjelpen (Aftenposten 08/03/1999).

Målsettingen med reformen var tredelt: Den skulle gi småbarnsforeldre mer tid til omsorg for egne barn, den skulle bidra til større frihet i småbarnsforeldrenes valg av tilsynsform og den skulle sikre større likhet i fordelingen av statlige midler til familier som henholdsvis benytter og ikke benytter barnehageplass (St. prp. 53, 1997–98:8).

Reformen ble allerede på planleggingsstadiet et tema for engasjert diskusjon. Både forskere og politikere uttalte seg hyppig i mediene. Tema for debatt var både reformens uttalte målsettinger og de potensielle sidevirkningene kontantstøtten kunne få. Et av spørsmålene som ble stilt, var hvilken effekt innføringen av

kontantstøtte ville ha for barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Flere ytret bekymring over at barn som i utgangspunktet ville ha stor nytte av å gå i barnehage for å lære norsk språk, nå ville bli holdt hjemme av økonomiske årsaker. Andre hevdet at småbarnsforeldre med etnisk minoritetsbakgrunn likevel ikke ønsket å ha ett- og toåringer i barnehage og at reformen derfor ville ha minimal betydning for etterspørselen etter barnehageplass.

1.1 Problemstillinger og begrepsbruk

Hensikten med å evaluere er å kartlegge virkningen av en reform eller et tiltak på et gitt område. Slike virkninger kan være både av tilsiktet og utilsiktet art. Regjeringens kanskje viktigste målsetting da de vedtok å innføre kontantstøtte, var å øke foreldrenes valgfrihet. De som ønsket å ta den daglige omsorgen for barna selv, skulle få større økonomisk mulighet til det. Samtidig ble det ytret bekymring, blant annet under høringen, for at kontantstøtten også kunne ha utilsiktede, negative konsekvenser. En innvending var at det i første rekke ville være mødrene som reduserte sin yrkesaktivitet, ikke fedrene, og at vi derfor ville få en tilbakevending til det gamle kjønnsrollemønsteret der mor er hjemmearbeidende og far utearbeidende. Det ble også hevdet at det særlig ville være kvinner i lavtlønte yrker som reduserte yrkesaktiviteten, mens høyere utdannede kvinner i større grad ville tilpasse seg ved å velge annet barnetilsyn enn barnehage. Dette ville få negative konsekvenser for tilbudet av arbeidskraft innenfor allerede pressede områder som helse- og sosialsektoren, og gi et økende klasseskille mellom ulike kvinnegrupper. Norsk lærerlag mente dessuten at reformen i for liten grad tok utgangspunkt i barns behov og i den sentrale rollen barnehager spiller i den norske velferdsstaten, og at kontantstøtten ville medføre at foreldre av økonomiske årsaker valgte bort et offentlig regulert barnetilsyn til fordel for private løsninger (St.prp. nr 53:10).

Problemstillinger

I denne undersøkelsen er det viktigste spørsmålet hvilken effekt kontantstøtten har hatt på valg foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn har gjort med henblikk på barnetilsyn, og diskusjonen som er kort referert ovenfor har relevans også her. Undersøkelser viser at interessen for kontantstøtten er størst i familier med flere barn der mor har lav inntekt og foreldrene har lav utdanning (Hellevik 1999 og 2000). Ut fra data om etniske minoriteter i Norge (se f.eks. Djuve og Hagen 1995; Vassenden 1997; Djuve og Pettersen 1998) kan vi forvente at andelen som mottar

kontantstøtte vil være høyere blant etniske minoriteter enn i majoritetsbefolkningen. Kontantstøtten er utformet på en slik måte at en kan forvente en vridning av barnetilsynsordninger; bort fra barnehage og over på andre tilsynsordninger, eventuelt kombinasjoner av disse. I dette perspektivet kan kontantstøtten medvirke til at andelen barn med minoritetsbakgrunn i barnehage *reduseres*. På den andre siden – tidligere undersøkelser tyder på at barn med etnisk minoritetsbakgrunn sjelden begynner i barnehage før de er fylt tre år (Djuve og Pettersen 1998), og rett til kontantstøtte for ett og toåringer vil dermed kunne forventes å ha *liten effekt* på etterspørselen etter barnehage i disse gruppene.

En annen bekymring som ble fremmet i forbindelse med innføringen av kontantstøtten, var at den ville bidra til å *redusere barnehagebruken blant kontantstøttebarnas eldre søsken*. I familier med trang økonomi kan kontantstøtten gjøre det mer lønnsomt at den av foreldrene med lavest inntekt slutter å arbeide for å være hjemme med ett eller toåringen og dermed spare penger på barnetilsyn og motta kontantstøtte. Hvis familien har flere barn som trenger tilsyn på dagtid blir det i et økonomisk perspektiv også lønnsomt å ta eldre søsken ut av barnehage. Samtidig kan det også tenkes at kontantstøtten kan gi en inntektsøkning som kan føre til det motsatte. Hvis mor likevel er hjemme for å passe ett eller toåringen vil familien motta kontantstøtte som en ren inntektsoverføring på linje med barnetrygden. Tidligere undersøkelser om holdninger til barnetilsyn blant etniske minoriteter (pakistane-re, somaliere, tyrkere og vietnamesere) har vist at den vanligste begrunnelsen for å bruke barnehage ikke er tilsynsbehov, men et ønske om at barna skal lære norsk. Samtidig var den hyppigst nevnte forklaringen på at foreldre som ønsket barnehageplass likevel ikke hadde, at barnehageplassen var for dyr (Djuve og Pettersen 1998). I disse familiene kan kontantstøtte for yngste barn tenkes å bidra til å finansiere en hel- eller deltidsplass i barnehage for eldre søsken og dermed *øke barnehagebruken*.

Med dette som utgangspunkt skal tre problemstillinger belyses:

1. Er andelen foreldre som mottar kontantstøtte høyere blant etniske minoriteter enn i majoritetsbefolkningen?
2. Har kontantstøtten ført til redusert barnehagebruk blant ett og toåringer med etnisk minoritetsbakgrunn?
3. Har kontantstøtten ført til endret barnehagebruk blant barn med etnisk minoritetsbakgrunn i alderen tre til seks år i familier hvor det mottas kontantstøtte?

Begrepsbruk (Alle mottar, noen bruker)

Kontantstøtten er utformet på en slik måte at den utbetales både til foreldre som bruker pengene aktivt i den forstand at de endrer tilsynsform for barnet, og til foreldre som allerede har valgt en tilsynsform som utløser kontantstøtte. Dette er i tråd med en annen av reformens målsettinger slik de er beskrevet ovenfor – å sikre større likhet i fordelingen av statlige midler til familier som henholdsvis benytter og ikke benytter barnehageplass. Med denne utformingen er det imidlertid ikke gitt at foreldre som får utbetalt kontantstøtte samtidig endrer atferd, og her blir det derfor viktig å skille mellom de som *mottar* kontantstøtte og de som *bruker* kontantstøtte.

Det kan være flere måter å skille disse to begrepene fra hverandre på, men for vårt formål er det mest hensiktsmessig å bruke en bred, og en snever definisjon. Betegnelsen «*å motta kontantstøtte*» vil her omfatte *alle som får hel eller delvis kontantstøtte* for en eller flere ett- eller toåringer, uavhengig av om overføringen har hatt konsekvenser for deres valg av tilsynsform eller ikke. Betegnelsen «*å bruke kontantstøtte*» vil imidlertid bare omfatte foreldre som oppgir at de *har valgt en annen tilsynsform* enn de ellers ville gjort for barn under skolealder som en følge av at de mottar kontantstøtte.

1.2 Datamaterialet

Rapporten tar utgangspunkt i et materiale bestående av 443 standardiserte intervjuer med småbarnsforeldre bosatt i Oslo og Akershus. Foreldrene som ble trukket ut til å delta i undersøkelsen hadde etnisk tilhørighet enten i Norge, Pakistan, Somalia eller Vietnam, og minst ett barn mellom ett og to år. Gruppene er valgt ut med tanke på å inkludere de største minoritetsgruppene, samtidig som vi også ønsket å få med typiske flyktningegrupper og innvandrings-/familiegjenforeningsgrupper. Generelt vet vi dessuten at ulike etniske grupper velger forskjellige tilsynsordninger for barn, og dette ble også tatt hensyn til. De foreldrene som ønsket det ble intervjuet på sitt morsmål. Oppfølgingen av og samtalene med intervjuerne både underveis og etter at de første analysene var gjort, gir en kvalitativ tilnærming som er brukt i fortolkningen av de kvantitative mønstrene.

Å gjennomføre intervjuundersøkelser blant personer med annen kulturell og språklig bakgrunn enn norsk, fører med seg en del ekstra utfordringer. Innsamlingen av datamaterialet er derfor behandlet i vedlegg 1. Der diskuteres også kort enkelte sentrale forhold knyttet til datas kvalitet.

1.3 Målsettinger og virkemidler i integreringsarbeidet for barn med minoritetsbakgrunn

Det finnes en rekke offentlige tjenester for barn. De viktigste av disse er helsestasjoner, barnevern, skole og ikke minst barnehagene. Tjenestetilbudet skal gjelde alle barn i Norge, uavhengig av etnisk opprinnelse. Inntil nylig har den norske befolkningen vært etnisk svært homogen. De senere årene har det imidlertid blitt en stadig større utfordring for offentlige myndigheter å legge til rette for at foreldre og barn med annen etnisk opprinnelse enn den norske skal få et likeverdig og tilpasset tjenestetilbud. Dette gjelder spesielt i de største byene hvor andelen av befolkningen med etnisk minoritetsbakgrunn har økt markant.

Utgangspunktet for de norske myndighetenes integreringspolitikk er at «... alle, uansett bakgrunn, skal ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser» (St.meld.17,1996–97:8). Både i Stortingsmeldingene om flyktninger og innvandrere og i andre offentlige publikasjoner har oppvekstvilkårene til barn og unge med minoritetsbakgrunn vært behandlet spesielt. Myndighetene trekker særlig fram betydningen av barnehage og skole som arenaer hvor barn og foreldre med ulik bakgrunn møtes, og holdninger dannes. Utgangspunktet er at barnehagene kan virke som en arena for kontakt og læring først og fremst for barna, men også for foreldrene. I Stortingsmelding nummer 27 (1999–2000:12) hevdes det blant annet at barnehagen kan utvikles til å bli et viktig tilbud for mødre med en kulturbakgrunn som gjør at de i liten grad deltar i det norske samfunnet. Her åpnes det både for den muligheten barnehagen representerer som arena for kontakt med det norske samfunnet og som en mulighet for kvinnene til å delta i aktiviteter utenfor hjemmet. Barnehager trekkes dermed fram som et sentralt integreringspolitisk virkemiddel med betydning både for barn og foreldre¹. Nasjonal og internasjonal forskning viser at barn med minoritetsbakgrunn som får bevisst språkstimulering i barnehage har klare fortrinn i skolesammenheng. Myndighetene har derfor som et uttalt mål å stimulere til barnehagedeltakelse blant barn med minoritetsbakgrunn.

Noen av de viktigste tiltakene som trekkes fram i de offentlige publikasjonene for å bidra til økt barnehagebruk blant etniske minoriteter er:

- Øke informasjonen til familier med innvandrerbakgrunn om barnehagens betydning for barnas integrering.

¹ St.meld. nr. 27 (1999–2000) «Barnehage til beste for barn og foreldre»; Barne- og familiedepartementet (1998): «Barn og ungdom med innvandrerbakgrunn»; St.meld. nr.17 (1997–1998): «Om innvandring og det flerkulturelle Norge»; NOU (1995): «Opplæring i et flerkulturelt Norge».

- Utrede og utvikle barnehageformer som er tilpasset innvandrerfamiliens ønsker og behov.
- Øke kompetansenivået om flerkulturelle spørsmål blant barnehagepersonale generelt.
- Øke interessen blant personer med innvandrerbakgrunn til å utdanne seg til, og ta arbeid i barnehager, for på den måten å bedre barnehagenes tospråklige assistanse til barn med innvandrerbakgrunn.

1.4 Hvem kan kontantstøtten påvirke?

Kontantstøtten er utformet med henblikk på å påvirke foreldrenes handlingsrom i forhold til hva slags tilsyn de velger for barn mellom ett og tre år. Allerede på planleggingsstadiet ble reformen et tema for engasjert debatt, og et av spørsmålene som ble stilt, var som nevnt hvilken effekt innføringen av kontantstøtte ville ha for barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Flere tok utgangspunkt i den betydning barnehagen er tillagt i myndighetenes integreringsarbeid for barn med minoritetsbakgrunn og ytret bekymring over at barn som i utgangspunktet ville ha stor nytte av å gå i barnehage for å lære norsk språk, nå ville bli holdt hjemme av økonomiske årsaker. Andre argumenterte for at foreldre med minoritetsbakgrunn ikke ville bli påvirket av kontantstøtten i like stor grad som etnisk norske småbarnsforeldre. Denne debatten går rett til kjernen av våre problemstillinger og illustrerer betydningen av spørsmålet om hvilke småbarnsforeldre som er påvirkbare i forhold til det handlingsrommet reformen er ment å gi.

Kontantstøttemottakere i ulike etniske grupper

Undersøkelser som ble gjort i forkant av at kontantstøtten ble innført, viste at interessen for å benytte ordningen var størst blant familier med flere barn, der mor har lav inntekt og begge foreldrene har lav utdanning (Hellevik 1999). Familier med disse kjennetegnene er overrepresentert blant etniske minoriteter, og ut fra dette

Tabell 1.1 Familier i Oslo og Akershus som mottok kontantstøtte for ett eller flere barn 01.01.2000, etter etnisitet. Prosent

	Pakistan	Somalia	Vietnam	Norge
Totalt antall familier med barn i kontantstøttealder	859	359	208	18237
Andel familier som mottar kontantstøtte	95,2	85,2	88,5	58,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kunne vi forvente at andelen som mottar kontantstøtte vil være større blant etniske minoriteter enn i befolkningen for øvrig. Tall fra Statistisk sentralbyrå ved inngangen til år 2000 bekrefter antakelsen.

Andelen foreldre som mottar kontantstøtte² er lavest blant nordmenn, med under 60 prosent. Blant somalierne og vietnameserne er den tilsvarende andelen henholdsvis 85 og 88 prosent, mens så mange som 95 prosent av pakistanerne mottar kontantstøtte. Vi finner en høy andel kontantstøttemottakere også blant andre etniske minoritetsgrupper. Blant familier med marokkansk eller tyrkisk opprinnelse er andelen kontantstøttemottakere rundt 95 prosent, blant familier fra Sri Lanka og Irak cirka 80 prosent og blant iranere like under 70 prosent.

Kontantstøttebrukere

Selv om foreldre mottar kontantstøtte, er det likevel ikke gitt at den har endret deres måte å organisere hverdagen på. Dette blir klart hvis vi sammenlikner andelen foreldre som mottar kontantstøtte, med andelen foreldre som oppgir at de faktisk er blitt påvirket av kontantstøttereformen enten ved valg av tilsynsordning og/eller ved å redusere arbeidstiden.

Litt over 30 prosent av de foreldrene som mottar kontantstøtte er blitt påvirket av dette enten i valg av tilsynsordning for barn under skolealder, og/eller ved å arbeide

Tabell 1.2 Foreldre som mottar kontantstøtte og er påvirket av dette i forhold til tid med barna og/eller valg av tilsynsordning for kontantstøttebarn og eventuelle eldre søsken under skolealder, etter etnisitet. (Prosent)

	0 år	1 år	2 år	3 år	4-5 år
Hjemme/slektning	100	100	100	34	9
Heldagsbarnehage				20	59
Halvdagsbarnehage/hjemme				17	19
Annet				29	13

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000

² Det er godt samsvar mellom andelen kontantstøttemottakere i utvalget og universet for alle grupper med unntak av vietnameserne. I utvalget er andelen 73 prosent, mot 88,5 i universet – en differanse på rundt 15 prosentpoeng. Fordi antallet vietnamesiske familier med barn i kontantstøttealder er såpass lite, utgjør imidlertid 15 prosentpoeng relativt få familier. Hvis utvalget skulle vært «riktig» sammensatt i forhold til fordelingen i universet, burde ytterligere 14 familier i utvalget motta kontantstøtte. Den lavere andelen kontantstøttemottakere blant vietnamesiske foreldre, kan likevel bety at vietnameserne i utvalget er noe mer barnehageorientert enn det som er tilfelle for alle vietnamesiske foreldre i Oslo og Akershus.

mindre eller slutte å arbeide³. Som det framgår av tabell 1.2 varierer andelen som er påvirket av kontantstøtten mellom de ulike etniske gruppene, og vi vil komme tilbake til det senere i analysen når vi går nærmere inn på hvilken effekt kontantstøtten har hatt for foreldrenes valg, og hva som kjennetegner foreldre som velger på ulike måter. Her skal vi nøye oss med å konstatere at de foreldrene som er blitt påvirket av kontantstøtten er sentrale i den videre analysen.

Forskjellen mellom andelen foreldre som mottar kontantstøtte og andelen som faktisk har valgt annerledes etter at de begynte å motta kontantstøtte, indikerer at det kan være hensiktsmessig å foreta en kategorisering etter om foreldrene kan antas å ha truffet sine valg betinget av tilbudet om kontantstøtte eller ikke.

Nærmere 70 prosent av foreldrene som mottar kontantstøtte i vårt utvalg er ikke blitt påvirket, slik vi har definert det ovenfor. En del av disse foreldrene er trolig *pragmatiske* i den forstand at kontantstøtten kan tenkes å påvirke deres valg gitt andre rammebetingelser. Noen foreldre vil imidlertid være så *robuste* i sine holdninger til barn og barnepass at kontantstøtten, slik den er utformet i dag, ikke har betydning for de valgene de treffer. Den første sorteringen vil med andre ord være å skille mellom robuste og påvirkbare foreldre. De robuste foreldrene kan deles i to grupper.

En slik gruppe robuste foreldre er de vi kan betegne som de *tradisjonelt orienterte*. Tidligere undersøkelser som har kartlagt småbarnsforeldres holdninger til ulike tilsynsordninger har vist at en del foreldre, særlig blant etniske minoriteter, er det vi kan betegne som tradisjonelle i sine vurderinger av hva som er best for barna (Djuve og Pettersen 1998). Disse foreldrene mener at små barn bør passes av mor, og at mors yrkesaktivitet mens hun har små barn følgelig bør være begrenset. I denne gruppen vil kontantstøtten føre til en inntektsøkning, men ut over det vil den ikke ha noen effekt fordi mor uansett ville vært hjemme og passet barnet selv.

Det er også mulig å tenke seg en annen gruppe av robuste foreldre – de *barnehageorienterte*. På samme måte som enkelte foreldre ønsker å passe barna sine selv, er andre i større grad orientert mot arbeidslivet. Blant de foreldrene som ønsker å være yrkesaktive vil det dessuten være noen som mener at barnehage er en tryggere og bedre tilrettelagt tilsynsform enn for eksempel dagmamma eller praktikant (Djuve og Pettersen 1998). Disse foreldrene vil ikke motta kontantstøtte fordi de ønsker å arbeide full tid og mener at barnehage er den beste tilsynsformen for deres barn.

³ Vi har ikke tidsseriedata og har derfor vært nødt til å basere oss på i hvilken grad foreldrene selv oppgir at de har endret atferd og hvorfor (se spørsmål 30, 34a, 34b, 35, 36 og 37). Dette kan være et metodisk problem. Det kan tenkes at enkelte foreldre synes det er vanskelig å si at de har endret atferd i forhold til noe som er så viktig som valg av barnetilsyn, bare på grunn av et tilbud om 3000 kroner i måneden. Det vil i så fall gi en underrapportering av andelen foreldre som har latt kontantstøtten påvirke deres valg. Alternativt kan det tenkes at noen foreldre opplever at kontantstøtten legitimerer et valg de allerede har truffet og at de dermed bruker den som begrunnelse for valg av tilsynsordning for barnet. Hvis så er tilfelle, vil det gi en overrapportering av andelen foreldre som har latt kontantstøtten påvirke deres valg.

Siden hensikten i denne undersøkelsen er å si noe om hvilken effekt kontantstøtten har hatt på foreldrenes valg, er det rimelig å operasjonalisere begrepene «tradisjonell» og «barnehageorientert» med utgangspunkt i foreldrenes holdninger til hva som er den beste tilsynsformen for barn i alderen ett til tre år, og hvilke konkrete valg de har truffet for egne barn i denne aldersgruppen. I vår sammenheng vil derfor tradisjonelt orienterte småbarnsforeldre defineres ved at de oppgir at barn mellom null og tre år bør passes av foreldrene og at de har valgt denne tilsynsordningen for egne barn i denne aldersgruppen, at mor ikke bør ha arbeid utenfor hjemmet mens hun har barn i alderen null til tre år og bare arbeide deltid utenfor hjemmet når hun har barn i alderen tre til seks år. Disse foreldrene sier dessuten at de ville valgt å passe null- til treåringene selv, også hvis de ikke måtte tenke på hvor mye ulike tilsynsordninger kostet eller om de ville få tilbud om plass. De barnehageorienterte foreldrene defineres her som foreldre som har barn i kontantstøttealder i heldagsbarnehage og som sier at de ville valgt denne løsningen uavhengig av tilbud eller kostnader knyttet til andre tilsynsordninger.

Ingen av de robuste foreldrene er spesielt interessante å analysere når hensikten er å kartlegge hvordan kontantstøtten har påvirket foreldrenes valg av tilsyn for ett- og toåringene. Det viktige skillet går heller ikke mellom de som mottar, og de som ikke mottar kontantstøtte, men snarere mellom de som er påvirkbare overfor de mulighetene som reformen innebærer, og de som ikke er det. Vi vil derfor ta utgangspunkt i en tredeling av foreldre med barn i kontantstøttealder: Tradisjonelister, barnehageorienterte og pragmatikere.

Den siste gruppen – de pragmatiske eller påvirkbare foreldrene – identifiseres ved at de verken er tradisjonelister eller barnehageorienterte. Alle de som er påvirket av kontantstøtten i forhold til valg av tilsyn for ett- eller toåringene er per definisjon pragmatisk orientert. I tillegg er det rimelig å anta at enkelte av de foreldrene som ikke er påvirket av kontantstøtten slik vi har definert det her, likevel er påvirkbare i den forstand at hvis familiens rammebetingelser endrer seg vil kontantstøtten kunne få konsekvenser for hvilke valg foreldrene treffer. Denne gruppen av påvirkbare vil vi finne både blant foreldre som mottar kontantstøtte og blant foreldre som ikke benytter seg av ordningen. Vi kan tenke oss ulike former for pragmatisme eller påvirkbarhet, men den mest åpenbare vil være det som kan betegnes som *økonomisk pragmatisme* – foreldre som knytter valg av tilsynsordning opp til en økonomisk vurdering av hva som lønner seg, eller er økonomisk mulig, for deres familie.

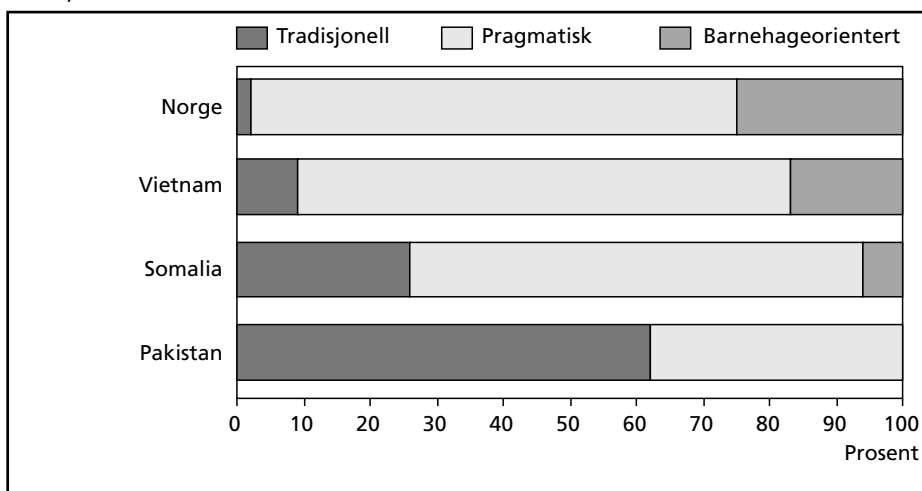
Hvor foreldrene befinner seg på akse mellom de barnehageorienterte og de tradisjonelle, vil trolig variere med barnas alder: jo yngre barn – desto mer tradisjonelle holdninger. For barn under ett år vil et stort flertall av foreldrene befinne seg i gruppen av «tradisjonelister», mens andelen foreldre med tilsvarende holdninger vil være sunket betraktelig for barn i fire- og femårsalderen. Andelen barnehageorienterte vil derimot trolig øke. Dette er et viktig perspektiv å ha med seg i den videre

lesingen av rapporten. Orientering, slik det er definert her, vil for et flertall av foreldrene ikke være en statisk egenskap.

Det er viktig med kunnskap om hvem de tradisjonelt orienterte foreldrene er og hva som kjennetegner dem både i forhold til etnisk bakgrunn og levekår, og i forhold til de pragmatiske foreldrene. Vi vil komme tilbake til det i kapittel to. I forhold til å evaluere kontantstøttens konsekvenser for barnehagebruk blant ett- og toåringer blir de likevel mindre viktige fordi reformen ikke har hatt betydning for deres valg. Det er imidlertid ikke utelukket at de kan ha latt seg påvirke av kontantstøtten i forhold til hva slags tilsyn de velger for kontantstøttebarnas eldre søsken. De tradisjonelt orienterte foreldrene vil derfor inkluderes i analysen av kontantstøttens konsekvenser for eldre søskens barnehagebruk i kapittel tre.

Den største andelen foreldre er pragmatisk orientert, 26 prosent er tradisjonelt orientert og 12 prosent barnehageorientert. Det er store variasjoner i fordelingen innenfor ulike etniske grupper⁴. Blant pakistanske foreldre er et flertall tradisjonelt orienterte, og andelen tradisjonelister er markert også blant somalierne. Blant etnisk norske og vietnamesiske foreldre finner vi få tradisjonelister, men flere barnehageorienterte. Vi vil komme nærmere tilbake til etnisitet og orientering i kapittel tre hvor vi skal kartlegge sentrale egenskaper blant henholdsvis robuste og påvirkbare foreldre.

Figur 1.1 Foreldrene som er tradisjonelt orientert, pragmatisk orientert eller barnehageorientert, etter etnisitet

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

⁴ Betegnelsen etnisk norsk og norsk, vil i likhet med etnisk pakistansk og pakistansk, osv, brukes om hverandre i teksten.

1.5 Gangen i rapporten

Den analytiske tilnærmingen vi har valgt innebærer en todeling av foreldrene i henholdsvis robuste og påvirkbare. Robuste foreldre har truffet sin beslutning om tilsynsform uavhengig av tilbudet om kontantstøtte og har derfor per definisjon ikke endret tilsynsform for ett- eller toåringene etter at reformen ble innført. De er likevel interessante, både i seg selv og i forhold til de pragmatisk orienterte foreldrene. Kunnskap om hvem som ikke lar seg påvirke sier samtidig noe om de påvirkbare. I kapittel to vil vi derfor kartlegge sentrale kjennetegn ved robuste foreldre og se dette i forhold til hvordan pragmatisk orienterte foreldre fordeler seg på de samme egenskapene. Vi vil se nærmere på fordelingen i de tre ulike gruppene etter etnisitet, holdninger til barnehager og barnehagebruk, yrkesaktivitet, økonomi, boforhold, utdanning, norskkunnskaper, kontaktflate i det norske samfunnet og botid.

Kontantstøtten er utformet med henblikk på å påvirke småbarnsforeldres handlingsrom i forhold til hvordan de organiserer barnetilsyn og egen yrkesaktivitet. I kapittel tre vil søkelyset rettes mot om, og i hvilken grad, kontantstøtten har ført til redusert barnehagebruk blant etniske minoriteter. Kapitlet innledes med en oversikt over hva slags tilsyn kontantstøttebarna har. Spørsmålet om redusert barnehagebruk vil diskuteres først for ett- og toåringene og deretter for tre- til femåringene. Det vil også knyttes noen kommentarer til hva som skiller foreldre som reduserer barnehagebruken fra andre med en pragmatisk orientering.

Datamaterialet er nærmere beskrevet i vedlegg 1. I tillegg er intervjukjemaet gjengitt i vedlegg 3 med frekvensfordelinger på alle spørsmål etter etnisitet.

Kapittel 2 Robuste og påvirkbare foreldre

Som vi allerede har vært inne på, er det ikke de robuste foreldrene som først og fremst er interessante med henblikk på hvilke konsekvenser innføringen av kontantstøtte har hatt på barnehagebruk blant etniske minoriteter. Det er likevel viktig å si noe om hvem disse foreldrene er, og om de har egenskaper eller kjennetegn som gjør at de skiller seg fra hverandre eller fra pragmatisk orienterte foreldre. En måte å svare på spørsmålet om hvem som lar seg påvirke, er å se på hvem som *ikke* endrer sin atferd. I dette kapitlet vil vi derfor kartlegge egenskaper ved robuste foreldre og sammenlikne dem med pragmatisk orienterte. Vi vil se på etnisitet, holdninger til barnehager, yrkesaktivitet, økonomi, boforhold, utdanning, norskkunnskaper og botid.

2.1 Orientering og etnisk bakgrunn

Tradisjonelt orienterte foreldre mener barna bør passes av mor minst fram til de er fylt tre år. Alle disse mottar kontantstøtte, men det har altså ikke hatt konsekvenser for de valg de har truffet i forhold til tilsynet for ett- eller toåringene. Motivet for å søke om kontantstøtte er økonomisk. For tradisjonelt orienterte foreldre som likevel passer barn mellom null og tre år selv, representerer kontantstøtten en ren pengeoverføring.

Barnehageorienterte foreldre har ett- eller toåringen i heldagsbarnehage og oppgir at de ville valgt denne tilsynsformen uansett. Blant de barnehageorienterte finner vi i all hovedsak foreldre som ønsker å arbeide full tid og som mener at barnehage er den beste og tryggeste løsningen når de ikke skal passe barna selv.

Som illustrert i figur 1.1 er tradisjonell orientering vanligst blant foreldre med pakistansk og somalisk opprinnelse. Barnehageorienterte foreldre finner vi i større grad blant etniske nordmenn og vietnamesere. Det er interessant at foreldre med vietnamesisk opprinnelse i stor grad gjør de samme vurderingene som etniske nordmenn med hensyn til barnepass, mens pakistanerne og somalierne skiller seg ut i tradisjonell retning. Som beskrevet tidligere, kan utvalget av vietnamesere være noe skjevt sammensatt med den konsekvens at foreldre med vietnamesisk opprinnelse virker mer «like» de etnisk norske foreldrene enn det de faktisk er. Tidligere

undersøkelser av småbarnsforeldres holdninger til ulike tilsynsordninger og statistikk over barnehagebruken blant ulike etniske grupper, støtter imidlertid opp under den tendensen vi har funnet her (Djuve og Pettersen 1998a, 1998b). Det er med andre ord liten grunn til å tro at hele den forskjellen vi har funnet her, kan tilskrives skjevheter i utvalget.

Det kan være flere rimelige forklaringer på at foreldre med vietnamesisk opprinnelse er mer positivt innstilt til barnehager enn de andre. For det første er vietnamesiske småbarnsfamilier i større grad yrkesaktive (også kvinnene) og har høyere utdanning enn de andre etniske minoritetsgruppene. Barnehagebruken i denne gruppen vil derfor til dels være behovsorientert. De vietnamesiske foreldrene oppgir også i langt større grad enn pakistanerne og somalierne at de tror de vil bli boende i Norge resten av livet – noe som muligens borger for et større ønske om å tilpasse seg og bli en del av det norske samfunnet. En undersøkelse som ble gjennomført i Sverige illustrerte at nettopp perspektivet på oppholdet i landet hadde stor betydning for hvilke valg (i dette tilfellet) flyktninger traff (Andersson m.fl. 2000). Etnisk norske kvinner har jevnt over både et høyere utdanningsnivå og høyere yrkesaktivitet enn kvinner fra de andre tre etniske gruppene i utvalget. At det er flest norske familier blant de barnehageorienterte er dermed ikke overraskende sett i lys av at disse familiene blant annet vil ha større tilsynsbehov for barna. Det kan likevel være verdt å notere seg at familier fra Oslo og Akershus kan tenkes å skille seg noe fra familier i andre deler av landet. Data fra en landsomfattende spørreundersøkelse om familier og kjønnsroller fra 1994 viser en noe mindre positiv holdning til kvinnelig yrkesaktivitet enn våre data fra Oslo og Akershus. (Vi har hentet spørsmål 48 noe bearbeidet, se vedlegg 3. fra denne undersøkelsen). Med unntak av i Finnmark er andelen kontantstøttemottakere lavere i Oslo enn i alle andre fylker (Rikstrykdeverket 2000). Dette kan tyde på at det kanskje er en lavere andel barnehageorienterte foreldre, og en høyere andel mer tradisjonelt orienterte foreldre utenfor Oslo og Akershus. Det er likevel ikke gitt at forklaringen ligger bare i forskjeller mellom ulike deler av landet. Den landsomfattende undersøkelsen i 1994 henvendte seg ikke bare til småbarnsforeldre slik som vår undersøkelse, og siden alder viste seg å være en viktig indikator på holdninger til kvinners yrkesaktivitet mens hun har små barn kan dette også bidra til å forklare noe av forskjellen. Til sist kan det også tenkes at det har skjedd en reell dreining mot mer positive holdninger til kvinners yrkesaktivitet mens hun har små barn fra 1994 og fram til 2000.

2.2 Holdninger til barnehager og barnehagebruk

De robuste foreldrene er definert gjennom sine holdninger til, og valg av pass for barn under tre år. Det er imidlertid rimelig å anta at slike vurderinger er betinget av barnets alder. Innslaget av det vi her har betegnet som tradisjonelle holdninger vil være høyt for barn under ett år, men lavere for femåringer. En analyse av de foreldrene som er definert som tradisjonelt orienterte illustrerer poenget.

Når kan barna begynne i barnehage?

Det er svært få av de foreldrene som er tradisjonelt orientert mens barna er små, som er helt avvisende til barnehager uansett barnets alder. For barn i aldersgruppen fire og fem år, er det et nærmere 60 prosent av de tradisjonelt orienterte foreldrene som mener at heldags barnehage er den beste tilsynsløsningen og om lag 20 prosent som mener en kombinasjon av halvdagsbarnehage og foreldrepass er best.

Blant de barnehageorienterte foreldrene er bildet mer sammensatt enn vi kunne forvente. Et stort flertall mener foreldrepass er den beste tilsynsløsningen for barn under ett år og i underkant av halvparten av foreldrene mener dette generelt er den beste løsningen også for ettåringer. For toåringer øker andelen som mener heldagsbarnehage er den beste tilsynsløsningen til nærmere 70 prosent og for tre, fire og femåringer til rundt 90 prosent.

Tabell 2.1 Tradisjonelt orienterte foreldres syn på hva slags tilsyn som er best for barn i ulike aldersgrupper, i prosent (N=115)

	0 år	1 år	2 år	3 år	4-5 år
Hjemme/slektning	100	100	100	34	9
Heldagsbarnehage				20	59
Halvdagsbarnehage/hjemme				17	19
Annet				29	13

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Tabell 2.2 Barnehageorienterte foreldres syn på hva slags tilsyn som er best for barn i ulike aldersgrupper, i prosent (N=51)

	0 år	1 år	2 år	3 år	4-5 år
Hjemme/slektning	96	45	4	2	0
Heldagsbarnehage	2	10	69	88	90
Halvdagsbarnehage/hjemme	2	41	28	10	10
Annet	0	4	0	0	0

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

De barnehageorienterte foreldrene er mindre barnehageorientert når de blir bedt om å vurdere på et mer generelt grunnlag, enn det vi skulle kunne forvente ut fra svarene de har gitt på egne vegne. Det kan være flere årsaker til dette. Som vi så ovenfor er et flertall av de barnehageorienterte foreldrene etniske nordmenn. Intervjuerne som gjennomførte disse intervjuene ga bred tilbakemelding om at det var stor motvilje blant enkelte mot å svare på spørsmålet om hva som på et generelt grunnlag er den beste tilsynsformen for barn i ulike aldersgrupper. Disse foreldrene mente at valg av barnepass i stor grad er en funksjon av en rekke tilpasninger en familie må gjøre. For deres del var den beste løsningen heldagsbarnehage og noe de ville valgt uavhengig av tilbud om kontantstøtte eller for eksempel halvdagsplass i barnehage. De så imidlertid på dette som en god løsning for deres familie, men ikke nødvendigvis som den beste løsningen generelt.

Oppsummerende kan vi dermed si at foreldrenes holdning til barnehager blir mer positiv jo eldre barna er. Dette gjelder også blant tradisjonelt orienterte foreldre, vel og merke etter at barna er fylt tre år.

Hvorfor barnehage?

Tradisjonelt orienterte foreldre ønsker ikke barnehageplass til barn i kontantstøttealder, men det er ikke det samme som at de ikke bruker, eller ønsker å bruke, barnehage for kontantstøttebarnas eldre søsken. Barnehagebruken blant tre- til femåringer i utvalget er markant lavere der foreldrene er tradisjonelt orienterte enn der de er pragmatiske eller barnehageorienterte. I de tradisjonelt orienterte familiene er det likevel nærmere halvparten av tre- til femåringene som bruker barnehage. I barnehageorienterte familier er alle eldre søsken i barnehage og i pragmatisk orienterte noe over 70 prosent.

Tabell 2.3 Foreldrenes begrunnelser for å bruke, eller ønske å bruke barnehage, etter orientering. Prosent

	Barnehage-orientert	Pragmatisk	Tradisjonell
Tilsynsbehov	59	35	19
Behov for to inntekter	22	14	0
*Ønsker at barnet skal lære å snakke norsk	(75)	(77)	(87)
*Ønsker at barnet skal lære om det norske samfunnet	(65)	(34)	(17)
Samvær med andre barn	65	54	61
Pedagogisk tilbud	39	33	16
N (N - etniske minoriteter)	51 (20)	135 (79)	31 (30)

*Tall i parentes angir prosent fra spørsmål som er stilt bare til etniske minoriteter.

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Den viktigste forskjellen mellom hvordan barnehageorienterte og tradisjonelt orienterte foreldre begrunner ønsket om barnehageplass, er vekten som legges på tilsynsbehov og to inntekter.

Blant barnehageorienterte foreldre er tilsynsbehov og barnets behov for samvær med andre barn de to viktigste begrunnelsene for at å ønske barnehage. Tradisjonelt orienterte foreldre trekker også fram barnas sosiale behov som en viktig begrunnelse, men tilsynsbehov nevnes av bare 19 prosent. Den samme tendensen er til stede når det gjelder behovet for to inntekter. Dette nevnes som en viktig begrunnelse for å ønske barnehage av to av ti barnehageorienterte foreldre, mens det ikke trekkes fram av noen tradisjonelt orienterte foreldre.

At barna skal lære å snakke norsk oppleves derimot som svært viktig blant minoritetsforeldrene uavhengig av orientering. Barnehageorienterte minoritetsforeldre trekker også fram et ønske om at barna skal lære mer om det norske samfunnet mens de er i barnehagen, noe som nevnes av langt færre tradisjonelt eller pragmatisk orienterte foreldre med minoritetsbakgrunn.

Oppsummerende tyder materialet på at barnehageorienterte foreldre i større grad enn tradisjonelt og pragmatisk orienterte legger vekt på behovet for barnetilsyn og to inntekter når de begrunner hvorfor de ønsker å bruke barnehage. Barnas sosiale behov og barnehagens betydning som arena for norsklæring trekkes imidlertid fram av alle foreldre, uavhengig av orientering.

2.3 Yrkesaktivitet, økonomi og boforhold

Det viser seg å være stort sammenfall mellom mors yrkesaktivitet og foreldrenes orientering. Blant tradisjonelt orienterte foreldre er 15 prosent av mødrene i arbeid, mens andelen mødre i arbeid blant barnehageorienterte foreldre er nesten 70 prosent. Av de barnehageorienterte mødrene som ikke er i arbeid er et flertall studenter. Bare tre barnehageorienterte mødre oppgir at de er hjemmearbeidende og to er arbeidssøkende. Blant tradisjonelt orienterte mødre oppgir nesten 75 prosent at de er hjemmearbeidende. Noen få er studenter eller arbeidssøkende.

Mødre i barnehageorienterte familier er med andre ord klart mer orientert mot arbeid utenfor hjemmet enn mødre i tradisjonelt orienterte familier. Blant mødre i pragmatisk orienterte familier er omtrent halvparten i jobb, 30 prosent hjemmearbeidende og 13 prosent studenter. De er dermed i større grad yrkesaktive enn tradisjonelt orienterte mødre, men i mindre grad enn barnehageorienterte.

Av familiene som har oppgitt husholdningsinntekt, er nivået klart lavest i de tradisjonelt orienterte familiene. Noe over 70 prosent av disse oppgir at de hadde under 250 000 kroner i brutto inntekt i 1999. Vi har imidlertid opplysninger bare

for om lag halvparten av foreldrene i denne gruppen, så tallene her er usikre. Blant de barnehageorienterte foreldrene er det til sammenlikning bare litt over 10 prosent som oppgir å ha tjent under 250 000 kroner i 1999, og blant de pragmatisk orienterte like under 30 prosent.

Barnehageorienterte foreldre sier i mindre grad enn de andre foreldrene at de har økonomiske problemer. Litt over 20 prosent av foreldrene i denne gruppen sier at de det siste året har hatt problemer med å betale nødvendige utgifter til mat, bolig eller liknende og bare litt over 10 prosent sier de ville ha problemer med å skaffe til veie 5000 kroner på tre dager. Blant tradisjonelt orienterte foreldre er de tilsvarende andelene noe høyere, men ikke betydelig (se vedleggstabell 2.1 og 2.2).

Figur 2.1 Mors aktivitet på dagtid, etter orientering. Prosent

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Tabell 2.4 Inntektsfordeling* på husholdningsnivå, etter orientering. Prosent.

	Pragmatisk	Tradisjonell	Barnehageorientert	Alle
Under 150 000	8	28	8	12
150 000-249 999	21	44	5	24
250 000-349 999	14	16	8	13
350 000-449 999	17	9	14	15
Over 500 000	40	4	65	35
	155	57	37	249

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

* Vi mangler informasjon om husholdningsinntekt for totalt 169 familier. Intervjuernes tilbakemeldinger på den store andelen ubesvart er todelt. Mange av respondentene ønsket ikke å oppgi hvor stor brutto inntekt familien hadde i 1999. I tillegg møtte intervjuerne det problem at de kvinnene de intervjuet faktisk ikke visste hvor mye mannen tjente i året og derfor ikke var i stand til å svare på spørsmålet. Dataene på dette punktet er derfor mangelfulle.

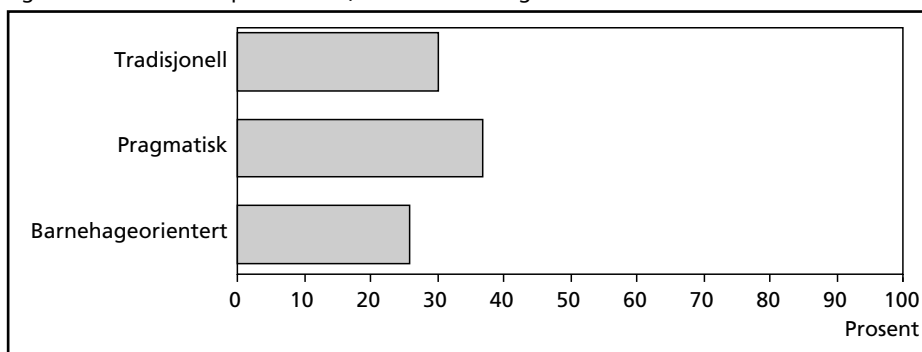
Pragmatisk orienterte foreldre rapporterer oftere økonomiske problemer enn både barnehageorienterte og tradisjonelt orienterte. Tendensen er den samme både hvis vi ser på undersøkelsens to mål på økonomiske problemer hver for seg, og hvis vi kombinerer dem i ett samlemål.

Det er vanskelig å si sikkert hvorfor de pragmatisk orienterte foreldrene i større grad enn andre opplever å være økonomisk utsatt. Det at de opplever å være i en økonomisk vanskelig situasjon kan imidlertid bidra til å forklare at nettopp disse foreldrenes valg av barnetilsyn er mulig å påvirke gjennom økonomiske insentiver. Med hensyn til boligforhold har vi ikke andre opplysninger enn husholdningsstørrelse og hvor mange rom det er i boligen. Ut fra dette kan vi danne oss et inntrykk av hvor trangbodde ulike husholdninger er, men ikke om boligene ellers har alvorlige mangler. Vi har brukt Statistisk sentralbyrås mål for trangboddhet. Det vil si flerpersongshusholdninger som har mindre enn ett rom⁵ per person, eller enpersongshusholdninger som har bare ett rom til disposisjon.

Generelt bor småbarnsfamilier trangere enn par uten barn eller enslige (Djuve og Kavli 2000:65–66). I vårt utvalg varierer trangboddhet også etter foreldrenes orientering.

Størst er den blant tradisjonelt orienterte foreldre hvor hele 86 prosent bor trangt, mot under 60 prosent av de pragmatisk orienterte og 35 prosent av de barnehageorienterte foreldrene. Vi har ikke spurt om foreldrene faktisk opplever boforholdene som trange og det er rimelig å anta at dette er en vurdering som vil variere våde

Figur 2.2 Økonomiske problemer*, etter orientering. Prosent

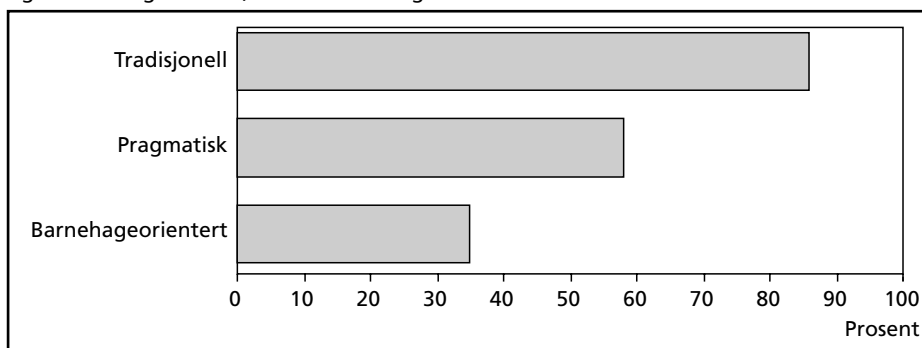

*Verdien 1 er gitt hvis intervjuobjektet oppgir at familien ofte eller av og til har hatt problemer med å betale nødvendige utgifter til mat, bolig eller liknende det siste året, og/eller at de ikke ville greie å skaffe til veie 5000 kroner i løpet av tre dager med mindre de søkte om sosialhjelp.

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000

⁵ Et rom er definert som rom over 6 kvadratmeter som ikke er kjøkken, bad eller entre.

Figur 2.3 Trangboddhet, etter orientering. Prosent.

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

avhengig av livsfase, generelle forventninger til bostandard, og kulturell bakgrunn. Det noen familier opplever som å bo trangt, er ikke nødvendigvis trangt for andre. Det er rettet kritikk mot denne måten å måle trangboddhet på nettopp fordi den tar utgangspunkt i en delvis kulturelt betinget forståelse av hva det er å bo trangt. På tross av disse innvendingene er det verdt å notere at trangboddhet slik den her er definert tross alt varierer i så stor grad etter hvilken orientering foreldrene har.

2.4 Utdanning og norskkunnskaper

Hvis mor har høy utdanning og snakker godt norsk, øker dette sannsynligheten for at barna hennes vil ha gode skoleprestasjoner (Bakken 1998:393). Hvordan foreldre med ulik orientering fordeler seg med henblikk på henholdsvis utdanningsnivå og norskkunnskaper er derfor svært interessant. Våre data tyder på at utdanningsnivået er høyere blant barnehageorienterte og pragmatisk orienterte foreldre enn blant tradisjonelt orienterte. Dette gjelder både mødrene og fedrene. Fedrene har i gjennomsnitt høyere utdanning enn mødrene i alle de tre gruppene.

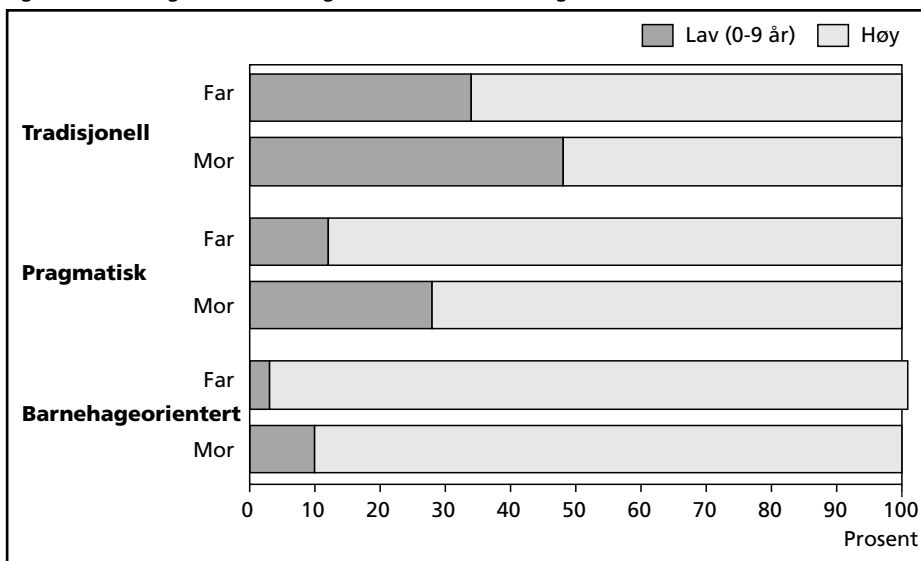
Selv om foreldrene har høy utdanning, er det ikke dermed gitt at den vil gi full uttelling for eksempel på det norske arbeidsmarkedet. Om foreldrene har sin høyeste utdanning fra Norge eller fra hjemlandet, vil kunne ha stor betydning for hvilke muligheter utdanningen gir i det norske arbeidsmarkedet.

Blant de etniske minoritetene var det bare blant de barnehageorienterte foreldrene at over halvparten hadde tatt sin høyeste utdanning i Norge. Dette gjaldt 55 prosent av mødrene og noe over 70 prosent av fedrene. Blant de tradisjonelt orienterte foreldrene var den tilsvarende andelen bare 16 prosent av mødrene og 31 prosent av fedrene. Pragmatisk orienterte foreldre befinner seg igjen mellom de to ro-

buste foreldregruppene: Nær 40 prosent av mødrene hadde utdanning fra Norge og nær 45 prosent av fedrene. Forskjellene mellom hvor foreldrene har tatt sin høyeste utdanning gjenspeiler i stor grad forskjeller i botid som vil bli behandlet nærmere nedenfor.

Forskjellene i utdanningsnivå gjenspeiles i foreldrenes egendefinerte norske lese- og skrivekunnskaper. Andelen som oppgir å ha gode norskkunnskaper både skriftlig og muntlig er klart høyere blant barnehageorienterte foreldre enn blant pragmatisk og tradisjonelt orienterte foreldre.

Figur 2.4 Mors og fars utdanningsnivå, etter orientering. Prosent

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Se også tabellvedlegg 2.3.

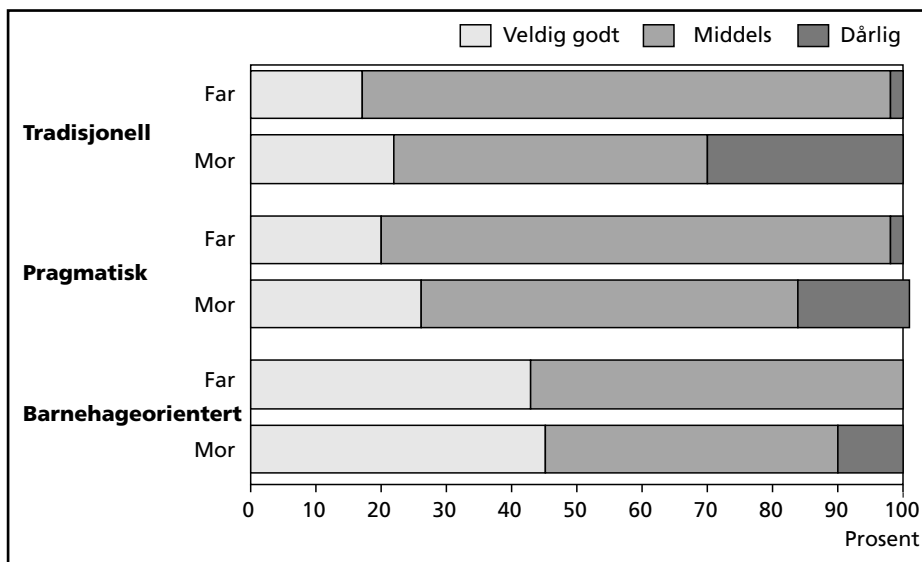
Tabell 2.5 Land hvor høyeste utdanning ble gjennomført*, etter orientering. Prosent

	Barnehageorientert		Pragmatisk		Tradisjonell	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Norge	55	71	37	44	16	31
Hjemlandet	45	14	60	50	80	63
Annet land	0	7	2	4	3	4
N	20	14	179	138	93	98

* Spørsmålet er bare stilt til foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Figur 2.5 Mors og fars egendefinerte* norskkunnskaper (lese og snakke), etter orientering. Prosent

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

* Lese- og snakkeferdigheter på norsk er målt ved spørsmål som spesifiserer et visst funksjonsnivå til hver av kategoriene (veldig bra, nokså bra og dårlig/analfabet). Spesifiseringen av funksjonsnivå er gjengitt i vedlegg 3, spørsmålene 55 og 56.

Det er også verdt å merke seg at hele én av tre tradisjonelt orienterte mødre oppgir dårlige norskkunnskaper, mot 20 prosent av pragmatisk orienterte og ti prosent av barnehageorienterte mødre.

2.5 Kontaktflate og botid

De tradisjonelt orienterte foreldrene i vårt utvalg er først og fremst personer med pakistansk eller somalisk opprinnelse. Det er imidlertid rimelig å anta at foreldre med minoritetsbakgrunn over tid vil ta opp i seg noen av de normer og verdier som er rådende i det samfunnet de har bosatt seg i. En forklaring på at enkelte foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn er mer tradisjonelt orientert enn andre, kan derfor være at de har oppholdt seg i Norge i kort tid. På den andre siden finnes det også en rekke eksempler på at personer som oppholder seg over lengre tid i utlandet i like stor, eller enda større grad enn de i hjemlandet holder fast ved enkelte sider ved

det de oppfatter som sin kultur og sitt verdigrunnlag. I dette perspektivet vil ikke andelen tradisjonelt orienterte synke over tid.

Det er en viss tendens til at barnehageorienterte foreldre har bodd noe lenger i Norge enn tradisjonelt orienterte, men denne sammenhengen er ikke statistisk sikker (se vedleggstabell 2.4). Barnehageorienterte foreldre har imidlertid i større grad enn tradisjonelt og pragmatisk orienterte foreldre tatt en beslutning om at de vil bo i Norge resten av livet. Foreldrenes perspektiv på oppholdet i Norge kan ha bidratt til å påvirke de beslutninger familien har truffet med henblikk for eksempel på barnehagebruk.

Andelen foreldre med høy utdanning og i arbeid er større blant barnehageorienterte enn blant tradisjonelt orienterte foreldre. Det samme mønsteret avtegnet seg i foreldrenes egendefinerte norskkunnskaper. Barnehageorienterte foreldre oppgir oftere at de både leser og snakker godt norsk enn pragmatiske og tradisjonelt orienterte foreldre. Foreldre uten arbeid og med svake norskkunnskaper vil ha større problemer med å orientere seg i, og få kontakt med, det norske samfunnet enn foreldre med høyere mestringsnivå. Vi har konstruert et samlemål⁶ på det vi har kalt manglende kontaktflater med det norske samfunnet ut fra antagelsen om at jo lavere foreldrenes språklige mestringsnivå er og jo mindre tilknytning de har hatt til

Tabell 2.6 Foreldrenes perspektiv på oppholdet i Norge, etter orientering. Prosent

	Barnehageorientert	Pragmatisk	Tradisjonell
Ikke bestemt	25	38	39
Midlertidig	5	3	6
Resten av livet	50	42	37
Vet ikke/Ubesvart	20	16	18
N=315	20	185	110

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Tabell 2.7 Mors og Fars skåre på indeks for manglende kontaktflater i det norske samfunnet, etter orientering

	Mor			Far		
	Skåre	Antall	Std. avvik	Skåre	Antall	Std. avvik
Barnehageorientert	0,90	20	1,3338	0,07	14	0,2673
Pragmatisk	1,31	186	1,3507	0,32	148	0,6517
Tradisjonell	1,64	112	1,4197	0,31	104	0,7116
Total	1,40	318	1,3852	0,31	266	0,6626

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

⁶ Indeksen er konstruert på grunnlag av spørsmål 2, 4a, 55a, 56a og 57 som alle er gjengitt i vedlegg 3. Ett poeng er gitt for å aldri ha hatt arbeid i Norge, for å snakke og lese dårlig eller ikke noe norsk og for å ikke kunne snakke engelsk.

arbeidsmarkedet, jo færre arenaer eller kontaktflater vil de ha hvor de kan treffe etniske nordmenn. Jo høyere skåre en person har på indeksen, jo dårligere utgangspunkt har hun eller han for å etablere kontakt med det norske samfunnet.

Tradisjonelt orienterte foreldre utmerker seg med en dårligere kontaktflate inn i det norske samfunnet enn barnehageorienterte foreldre. Fedrene har i gjennomsnitt en bedre kontaktflate enn mødrene, men tendensen i forhold til orientering er den samme.

2.6 Konklusjon

Hensikten med dette kapitlet har vært å etablere en oversikt over den gruppen av foreldre som ikke har endret sin atferd som følge av retten til kontantstøtte. Disse robuste foreldrene, som vi har valgt å kalle dem, er satt sammen av to grupper: de tradisjonelt orienterte og de barnehageorienterte. Førstnevnte gruppe består hovedsakelig av foreldre med pakistansk og somalisk opprinnelse, mens de barnehageorienterte er dominert av foreldre med etnisk norsk eller vietnamesisk opprinnelse. Selv om tradisjonelt orienterte foreldre ikke ønsker å bruke barnehage så lenge barna er under tre år, er de ikke motstandere av barnehager generelt. De har imidlertid andre beveggrunner for å ønske barnehage enn de andre. Tradisjonelt orienterte foreldre som ønsker barnehageplass legger liten eller ingen vekt på tilsynsbehov, i motsetning til barnehageorienterte foreldre som uavhengig av etnisk bakgrunn, nettopp vektlegger dette. Opplevelsen av barnehagen som en sentral arena for språklæring og sosial kontakt mellom barn er imidlertid en viktig begrunnelse for å ønske barnehageplass i alle grupper.

Tradisjonelt orienterte foreldre er i mindre grad yrkesaktive, har lavere inntekt og bor trangere enn de andre. Foreldrenes utdanningsnivå og i hvilket land den høyeste utdanningen ble tatt, samvarierer også i stor grad med deres orientering. Barnehageorienterte foreldre har mer utdanning enn tradisjonelt orienterte og utdanningen er oftere fra Norge. I tillegg har de bedre norskkunnskaper og gjennom det et bedre grunnlag for å orientere seg i og komme i kontakt med det norske samfunnet. De barnehageorienterte foreldrene har, i større grad enn tradisjonelt orienterte, bestemt seg for at de vil bo i Norge resten av livet. Kanskje er det slik at de valgene de treffer ikke avhenger så mye av hvor de kommer fra som hvor de har tenkt seg hen?

De pragmatisk orienterte foreldrene befinner seg mellom de barnehageorienterte og de tradisjonelle i de aller fleste forholdene vi har målt her, men med ett unntak: De rapporterer oftere enn de andre om økonomiske problemer. Det kan være at dette er noe av forklaringen på at de faktisk er pragmatisk orienterte. Foreldre som opp-

lever at de befinner seg i en økonomisk utsatt posisjon vil trolig være mer tilbøyelige til å endre atferd som en følge av tilbudet om kontantstøtte enn andre.

Hvilke variabler predikerer så best hvem som ikke lar seg påvirke? Svaret kan gis i form av en forenklet framstilling av typiske kjennetegn ved henholdsvis en tradisjonelt orientert og en barnehageorientert mor: Førstnevnte har lav utdanning, primært fra Pakistan eller Somalia, snakker dårlig norsk og er ikke yrkesaktiv. Sistnevnte har høy utdanning, er yrkesaktiv og har etnisk opprinnelse enten i Norge eller Vietnam. Hvis hun er fra Vietnam er det sannsynlig at hun har utdanning fra Norge og at hun har bestemt seg for å bli i Norge resten av livet.

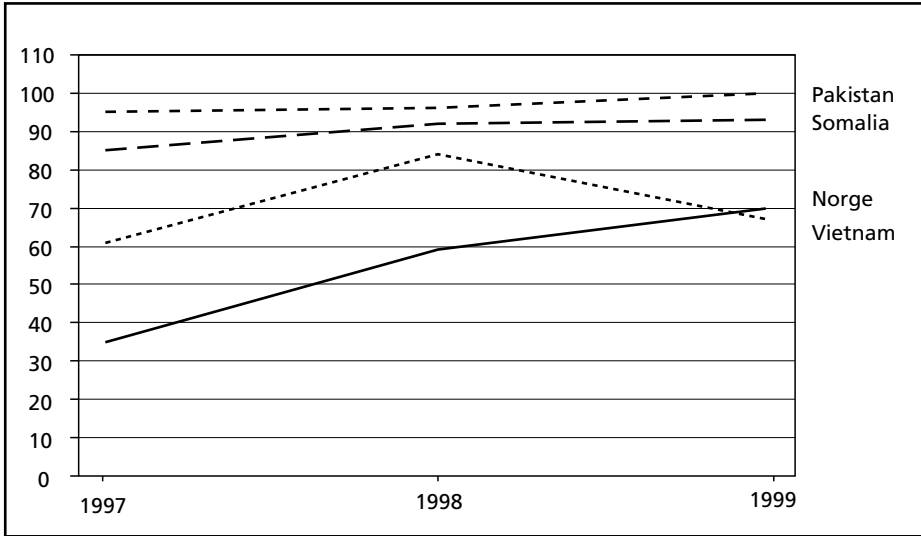
Kapittel 3 Kontantstøttens effekt på barnehagebruk blant etniske minoriteter

Kontantstøtten kan påvirke småbarnsforeldres valg på flere måter. En av hensiktene bak reformen, var å gi foreldre større mulighet til å bruke mer tid sammen med barna sine. Det forutsetter imidlertid at foreldrene bruker kontantstøtten til å redusere egen arbeidstid og overta hele, eller deler av, omsorgen for barna også på dagtid. I dette kapitlet vil vi se nærmere på hvordan *de foreldrene som mottar full eller redusert kontantstøtte* har valgt å organisere barnetilsyn og egen yrkesaktivitet. Nedenfor vil vi først beskrive hva slags tilsynsordninger kontantstøttebarna har og hvilke ulike vurderinger familier kan gjøre som vil ha som resultat at bruken av barnehage reduseres. Deretter vil vi rette søkelyset mot endringer i barnehagebruk blant ett- og toåringer som følge av kontantstøtten og i neste omgang mot endringer i barnehagebruk blant kontantstøttebarnas eldre søsken. Til sist vil vi forsøke å si noe om hvilke foreldre som reduserer barnehagebruk som en følge av tilbudet om kontantstøtte fra staten.

3.1 Hva slags tilsynsordninger har kontantstøttebarna?

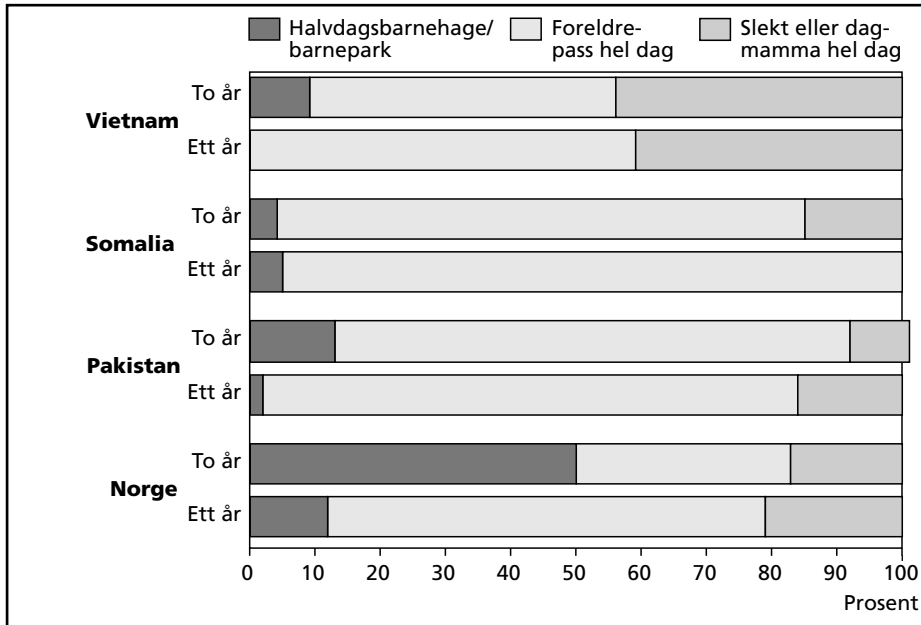
Vi har tidligere sett at andelen som mottar kontantstøtte er langt høyere blant foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn enn blant norske, og at jo yngre barna er, jo høyere er andelen som mottar kontantstøtte. Variasjonen etter alder går igjen i alle grupper, men i ulik grad. Tendensen er klartest blant de etnisk norske foreldrene hvor 70 prosent av de barna som var født i 1999 mottok kontantstøtte, 59 prosent av de som var født i 1998 og under 35 prosent av de som var født i 1997. Blant foreldre med pakistansk og somalisk bakgrunn er forskjellen mellom yngste og eldste barn langt mindre; under ti prosent. Blant foreldre med vietnamesisk opprinnelse kan det se ut som om en lavere andel av barn født i 1999 mottar kontantstøtte enn barn født i 1998. Vi har imidlertid bare data for ni barn med vietnamesisk opprinnelse født i 1999 og disse tallene er dermed beheftet med stor usikkerhet.

Figur 3.1 Barn i kontantstøttealder som mottar kontantstøtte, etter fødselsår og etnisitet. Prosent

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Figur 3.2 Barn det mottas kontantstøtte for etter tilsynsordning, etnisitet og barnets alder. Prosent

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Av de foreldrene som mottar kontantstøtte er det et flertall i alle grupper som mottar full kontantstøtte (se vedleggstabell 3.1). Dette gjelder praktisk talt for alle pakistanske foreldre, for ni av ti somaliske foreldre og for rundt 85 prosent av de vietnamesiske og norske foreldrene. Andelen som mottar full kontantstøtte er så høy at det er vanskelig å si noe sikkert om det empiriske mønsteret blant barn foreldrene mottar redusert kontantstøtte for. Det synes likevel å være en tendens til at barn med redusert kontantstøtte har høyere gjennomsnittsalder enn barn som mottar full kontantstøtte – et mønster vi også har sett avtegne seg i statistikk over kontantstøttemottak på landsbasis (Rikstrygdeverket 2000).

Flertallet av foreldrene som mottar kontantstøtte passer selv barnet de mottar kontantstøtte for. Dette er særlig tilfelle for pakistanske og somaliske foreldre hvor rundt 80 prosent har valgt en slik løsning. Blant norske og vietnamesiske foreldre brukes i større grad også andre tilsynsformer. For norske foreldre er halvdagsbarnehage det vanligste alternativet til å passe selv. Vietnamesiske foreldre bruker mer slekt eller dagmamma, i likhet med de få pakistanske og somaliske foreldrene som heller ikke passer barna selv. De yngste kontantstøttebarna passes oftere av foreldrene enn de eldste. I tillegg er det slik at ettåringer som ikke passes av foreldrene oftest passes av dagmamma eller slektning, mens toåringene noe hyppigere er i halvdagsbarnehage.

Konklusjon

Det skjer en markert dreining vekk fra foreldre-/familietilsyn og over til mer organiserte tilsynsformer utenfor hjemmet etterhvert som barna blir eldre. Vietnameserne synes i størst grad å gjøre de samme vurderingene som nordmenn med hensyn til pass av barn. Likevel tyder denne og tidligere undersøkelser (Djuve og Pettersen 1998a) på at vietnamesiske foreldre har en noe lavere fortrolighet med barnehager enn norske foreldre. Det er mulig at vi også ser effekten av dette illustrert her, ved at vietnamesiske foreldre som ikke passer barna selv også for toåringene i større grad velger dagmamma eller slektninger enn halvdagsbarnehage.

3.2 Økonomisk tilpasning, barnets beste eller legitimeringseffekter?

En kritikk som er blitt rettet mot kontantstøtten, har som nevnt vært at den kunne bidra til å redusere barnehagebruken, ikke bare blant ett- og toåringene men også blant disse barnas eldre søsken. Antakelsen har også vært at denne tilbaketrekningseffekten vil være større blant minoriteter enn blant norske familier. Her vil vi antyde noen

av de valgsituasjonene som ulike typer hushold kan befinne seg i når de skal avgjøre om de vil sende barna i barnehage, eller bruke tilsynsformer som utløser kontantstøtte.

I familier med trang økonomi kan kontantstøtten bidra til at det blir lønnsomt for den av foreldrene med lavest inntekt å bli hjemme med ett- eller toåringen: Da sparer husholdningen utgifter til barnepass og får samtidig kontantstøtte. Denne inntektseffekten vil være større jo flere barn som kan tas ut av betalt tilsyn. Alternativt kan begge foreldrene fortsette å arbeide, men velge andre tilsynsformer enn barnehage som dermed utløser kontantstøtte.

Foreldrenes vurdering av hva som er det beste for barnet vil imidlertid komplisere vurderingene, og kan trekke i begge retninger: Dersom foreldrene mener barnehage er et viktig pedagogisk tilbud, vil den økonomiske gevinsten ved å ikke bruke barnehage måtte være større enn om foreldrene mener at barna har det best hjemme. Vurderingen av hvor stor inntekt en familie trenger, vil derfor til en viss grad være elastisk, og betinget av foreldrenes vurdering av hva de mener er best for barna. I tillegg kan eldre søskens alder ha betydning for familiens samlede vurdering. Tidligere undersøkelser (Djuve og Pettersen 1998a) viser at interessen for barnehagebruk øker med barnas alder helt fram til skolealder i alle etniske grupper. Dette betyr at andelen som ønsker barnehage (utfra hensynet til barnet) vil være høyere jo eldre kontantstøttebarnas søsken er.

Ved å ta utgangspunkt i denne spenningen mellom hensynet til familieøkonomi og mulige vurderinger av barnas beste, har vi satt opp fem mulige cases:

Hushold nummer en: Mor har en lavt lønnet jobb, eventuelt en deltidsstilling eller en midlertidig stilling, som i tillegg ikke er viktig for henne av annet enn rent økonomiske årsaker. Tre tusen kroner i måneden i kontantstøtte, kombinert med reduserte utgifter til barnepass gjør det mulig for familien at hun slutter å arbeide dersom også eldre søsken tas ut av barnehage.

Hushold nummer to: Mor har en lavt lønnet jobb av samme type som i alternativ en, og kontantstøtten gjør det mulig for henne å slutte å arbeide for å passe kontantstøttebarnet selv. Familien mener imidlertid at barnehagen representerer et viktig pedagogisk og språklig tilbud til eldre barn og tar derfor ikke ut eldre søsken av barnehage.

Hushold nummer tre: Mor er uten lønnet arbeid, men er orientert mot arbeidslivet og planlegger å søke arbeid når yngste barn fyller ett eller to år. Familien trenger inntekten og hun ønsker å arbeide utenfor hjemmet. Familien har barnehageplass for eldstemann og beholder denne selv om mor er hjemme, i lys av at hun har planer om å skaffe seg arbeid utenfor hjemmet. Når kontantstøtten

kom forandret dette det økonomiske regnestykket og beslutningen ble at mor fortsatte å være hjemme og i tillegg tok eldstemann ut av barnehagen.

Alle disse tre tenkte husholdningene antar at mor har, eller planlegger lønnet arbeid. Det er vanskeligere å forestille seg en reduksjon i barnehagebruk med utgangspunkt i tilbudet om kontantstøtte til ett- og toåringer i familier hvor ingen av disse forholdene er til stede. Med utgangspunkt i en bekymringsmelding som er kommet fra enkelte bydeler, er det likevel mulig å utforme ytterligere ett eksempel på et hushold som reduserer sin barnehagebruk ut fra et økonomisk argument uten at mor har, eller har hatt, arbeid:

Hushold nummer fire⁷: Mor går på norskundervisning. Mens hun er på skolen har barna tilbud om statlig støttet barnehageplass. Da kontantstøtten ble innført virket den som en tapt inntekt ved å gå på norskundervisningen fordi hun da ikke ville motta (full) kontantstøtte for ett-/toåringen sin. Hvis også eldre søsken benyttet seg av et barnehagetilbud som var direkte knyttet til mors deltagelse i norskundervisning, vil kontantstøtte for yngre søsken medføre redusert barnehagebruk også for dem.

I tillegg kan vi tenke oss en siste variant på bakgrunn av ett av de argumentene som ble fremmet mot kontantstøttereformen, nemlig at den kunne bidra til befeste kvinnenes rolle som hjemmearbeidende framfor yrkesaktive, spesielt i tradisjonelt orienterte miljøer. I familier som er en del av et miljø hvor et tradisjonelt syn på pass av barn og kvinners yrkesaktivitet står sterkt, vil kontantstøtten kunne ha en legitimerende effekt på allerede etablerte holdninger. Det er mulig å tenke seg at kontantstøtten gjennom dette kan ha bidratt til å legitimere en tilbakevending til disse verdiene blant familier som av ulike grunner kan ha vært på vei over i en mer pragmatisk orientering. Kontantstøtten blir i dette perspektivet ikke bare en økonomisk, men også en ideologisk eller verdiforankret legitimering av å redusere barnehagebruken. En mulig konkretisering kan være:

Hushold nummer fem: Mor har «gitt etter» for det kommunale hjelpeapparatets argumentasjon, og ønsker å sende barnet i barnehage, noe mannen misliker fordi det gir et inntrykk av at han er en dårlig husbond som ikke makter å disiplinere hustruen til en tradisjonell husmorrolle. Å sende barna i barnehagen er kontroversielt i familien, og et stridstema mellom mann og kone. Når så landets statsminister og landets kvinnelige familieminister sier det er viktig at mødre er mer hjemme med barna, og hvor konsekvensen for vår tradisjonelle familie

⁷ Det er to forbehold til denne husholdsbeskrivelsen: for det første at familien ikke bor i en av de bydelene som har tilbud om gratis barnehage til femåringer, og for det andre at de ikke mottar sosialhjelp hvis det sosialkontoret de hører hjemme under inntektsberegnet kontantstøtte og dermed reduserer sosialhjelpen tilsvarende kontantstøttebeløpets størrelse.

ved at kona opponerer mot ektemannen blir en tapt inntekt på 3000 kroner, er kvinnens forhandlingsposisjon så underminert at hun må gi etter: «Systemet» kom mannens posisjon til unnsetning.

Hensikten med å skissere disse tenkte familietyper er å illustrere hvordan ganske ulike typer av hushold og svært forskjellige vurderinger kan lede til samme atferd, altså at barn tas ut av barnehage. I neste avsnitt skal vi se i hvilken grad slike effekter faktisk kan observeres.

3.3 Endringer i barnehagebruk blant ett og toåringer

I vår undersøkelse utgjør de tradisjonelt orienterte foreldrene om lag 35 prosent av kontantstøttemottakerne. Dette betyr likevel at 65 prosent kunne tenkes å ha latt tilbudet om kontantstøtte påvirke valg av tilsynsordning for ett- eller toåringen. Hva har så skjedd?

Andelen foreldre som oppgir⁸ at de har endret tilsynsordning for sin ett- eller toåring som følge av kontantstøtten, er størst blant nordmenn og vietnamesere. I disse to gruppene oppgir om lag 30 prosent at de ville valgt en annen tilsynsløsning hvis ikke kontantstøtten var blitt innført. Det er færre som oppgir at de er blitt

Tabell 3.1 Foreldre som mottar kontantstøtte som ville valgt annet tilsyn for ett- til treåringen om ikke kontantstøtten var blitt innført, etter etnisitet og orientering

	Pragmatiske kontantstøttemottakere		Alle kontantstøttemottakere	
	n	Prosent	n	Prosent
Pakistan	43	26	120	9
Somalia	64	16	91	11
Vietnam	58	33	66	29
Norge	56	32	59	31

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

⁸ Spørsmålsformuleringen som er brukt her, er delvis hypotetisk. Den skal fange opp både ett- eller toåringer som er tatt ut av barnehage og ett- og toåringer som ikke er blitt sendt i barnehage – altså både redusert faktisk bruk og redusert etterspørsel. Svar på spørsmål knyttet til hva en ville valgt dersom X ikke hadde inntruffet, er alltid noe mer usikre rent metodisk enn spørsmål knyttet til faktiske valg. Det er likevel rimelig å anta at en eventuell reduksjon i barnehagebruk som en følge av kontantstøtten vil være gjennomtenkt og veloverveid i de fleste familier og at feilprosenten derfor er liten.

påvirket i sitt valg av barnepass blant pakistanerne. Blant alle kontantstøttemottakere med pakistansk opprinnelse er det under ti prosent som hevder de ville valgt annerledes uten tilbudet om kontantstøtte.

Hovedforklaringen på dette er at andelen tradisjonelt orienterte foreldre i denne gruppen er høy – over 60 prosent. Disse foreldrene har allerede foretatt et verdivalg som tilsier at mor passer barn under tre år selv, og ville valgt denne tilsynsformen også uten kontantstøtte som økonomisk hjelpemiddel. Om de tradisjonelt orienterte pakistanske foreldrene fjernes fra analysen og vi ser bare på de vi har definert som påvirkbare, eller pragmatiske, øker andelen som oppgir at de har endret tilsynsform på grunn av kontantstøtten til litt over en fjerdedel. Blant somaliske foreldre er det reelt færre som oppgir at de har endret tilsynsordning. Rundt ti prosent har endret tilsynsform av de somaliske kontantstøttemottakerne som helhet og 15 prosent hvis de tradisjonelt orienterte tas ut av analysen.

Nesten samtlige foreldre som sier de ville valgt en annen tilsynsform hvis ikke kontantstøtten var blitt innført, oppgir at alternativet ville vært heldagsbarnehage. Hovedtendensen er altså at valget i liten grad står mellom full eller redusert kontantstøtte, men snarere mellom kontantstøtte eller ikke. Dette gjelder uavhengig av hvilken etnisk gruppe foreldrene har sin opprinnelse i.

Et relevant spørsmål er i hvilken grad foreldrene bruker mer tid med barna som en følge av kontantstøtten, eller om de har foretatt en mer økonomisk betinget tilpasning og valgt andre tilsynsordninger enn barnehage fordi det blir en billigere løsning totalt sett. Det er vanskelig å si noe sikkert om dette med våre data fordi antallet familier som har valgt vekk barnehage til fordel for andre tilsynsformer som en følge av kontantstøtten er såpass lite. Vi finner likevel en tendens til at de vietnamesiske mødrene i større grad enn de norske jobber eller studerer like mye etter at de begynte å motta kontantstøtte. Blant vietnamesiske mødre som har endret tilsynsform som en følge av kontantstøtten oppgir halvparten at de arbeider eller studerer like mye som før mens den tilsvarende andelen blant de norske mødrene er rundt ti prosent.

En mulig forklaring på denne forskjellen kan være at vietnameserne i større grad enn nordmenn befinner seg i en økonomisk marginal situasjon hvor den økonomiske

Tabell 3.2 Foreldre som mottar kontantstøtte og ville valgt annet tilsyn for ett- til treåringen om ikke kontantstøtten var blitt innført, etter hva slags tilsynsordning de ville valgt og etter etnisitet. Prosent

	Pakistan	Somalia	Vietnam	Norge	Totalt
Heldagsbarnehage	82	80	100	89	89
Halvdagsbarnehage eller kortidsbarnehage/lekepark	18	20	0	11	4
N	11	10	17	18	56

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

gevinsten ved å ikke velge barnehage har betydning selv om ikke en av foreldrene slutter å arbeide.

Konklusjon

Våre data viser at innføringen av kontantstøtte har ført til en reduksjon i etterspørselen etter barnehageplass for ett- og toåringer. Denne reduksjonen er mest markant blant nordmenn og vietnamesere. Reduksjonen er likevel ikke stor. Dersom vi antydningvis forsøker å «oversette» vårt funn til hele populasjonen vil dette i rene tall innebære at rundt 50 familier med vietnamesisk opprinnelse ikke har søkt om barnehageplass til ett- eller toåringen som følge av tilbudet om kontantstøtte, rundt 30 somaliske familier og rundt 70 pakistanske familier. Av alle ett- og toåringer med somalisk, vietnamesisk eller pakistansk opprinnelse i Oslo og Akershus, kan det dermed anslås at hver tiende ikke er i barnehage som en følge av at foreldrene har fått tilbud om kontantstøtte. Reformen har i så fall redusert etterspørselen etter barnehage med om lag 10 prosent.

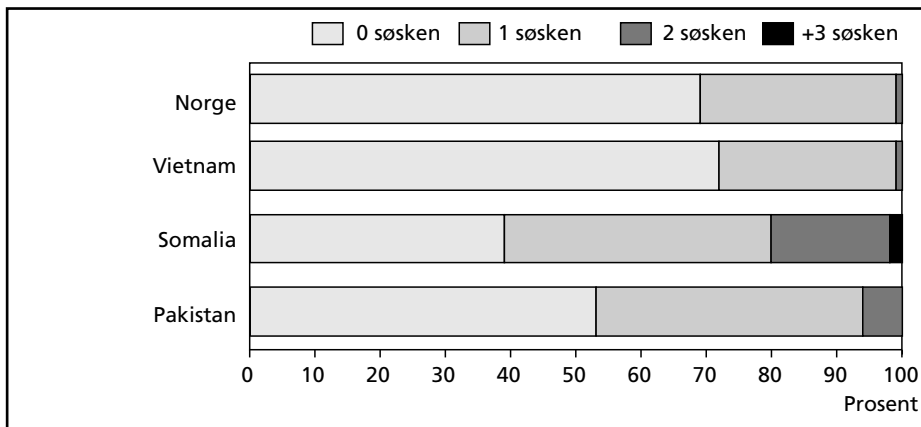
I hvilken grad foreldre som har valgt et annet barnetilsyn som en følge av kontantstøtten bruker mer tid med barna sine enn de ville gjort ellers, er vanskelig å si sikkert med utgangspunkt i våre data. Materialet tyder likevel på at vietnamesiske foreldre i større grad enn norske har foretatt en mer økonomisk betinget tilpasning til kontantstøtten ved at de arbeider eller studerer like mye som før, men har valgt en annen tilsynsform enn barnehage for å motta kontantstøtte.

3.4 Endringer i barnehagebruk blant tre- til seksåringer

Før vi går løs på analysen er det nyttig med en generell oversikt over hvor mange familier (i Oslo og Akershus) som har to eller flere barn i det aktuelle aldersspennet. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det å ha ett eller flere barn mellom tre og seks år i tillegg til et barn i kontantstøttealder, er langt vanligere blant pakistanske og somaliske familier enn blant vietnamesiske og norske.

I rundt 30 prosent av familiene med norsk eller vietnamesisk opprinnelse har ett- eller toåringen eldre søsken under skolealder, mens det samme er tilfelle for nærmere 50 prosent av pakistanerne og 60 prosent av somalierne. Det er om lag en like stor andel – 40 prosent – av pakistanske og somaliske familier som har bare ett barn i alderen tre til seks år i tillegg til en ett- eller toåring. Somaliske familier utmerker seg som noe mer barnerike enn de pakistanske ved at nesten 20 prosent har to barn i alderen tre til seks år i tillegg til barnet i kontantstøttealder, mot bare 6

Figur 3.3 Familier* i Oslo og Akershus med barn 1–2 år, fordelt etter antall søsken 3–6 år og landbakgrunn. Prosent, januar 2000

Kilde: Statistisk sentralbyrå 01.01.2000.

* Familier er definert som gifte, eller samboende med felles barn.

prosent av pakistanerne. Dette betyr at (det relative) potensialet for en reduksjon i barnehagebruk blant tre til seksåringer er større blant somaliere og pakistanere enn blant vietnamesere.

Før vi går videre, er det også nødvendig å knytte noen kommentarer til størrelsen på de gruppene vi snakker om. Tallene fra Statistisk sentralbyrå for Oslo og Akershus ved inngangen til år 2000, viser at blant familier med pakistansk, somalisk og vietnamesisk opprinnelse er det totalt 442 familier som både har barn i kontantstøttealder og i aldersgruppen tre til seks år. Fordelt på etnisk bakgrunn gir dette 266 pakistanske familier, 111 somaliske og 64 vietnamesiske. Det er med andre ord viktig å ha med seg videre at familiene vi setter søkelyset på i denne delen av undersøkelsen, er en svært liten gruppe.

Endringer i etterspørsel etter barnehage for tre til seksåringer

En reduksjon i barnehagebruken kan finne sted både ved at foreldre unnlater å søke om barnehageplass, og ved at de tar barn som allerede er i barnehage ut, eller reduserer oppholdstiden deres. Andelen familier i vårt utvalg med ett barn i kontantstøttealder og ett eller flere eldre søsken under skolealder samsvarer godt med fordelingene i universet⁹. Det betyr at vi har flest familier å ta utgangspunkt i blant pakistanerne og somaliene. Samtidig er det blant pakistanerne og somaliene at

⁹ Fordelingen i utvalget av familier hvor ett- eller toåringen ikke har eldre søsken under skolealder er tilnærmet identisk med fordelingene i universet. Vi mangler imidlertid noe informasjon fra om lag 20 prosent av de somaliske familiene og tallene for denne gruppen er derfor noe mer usikre.

barnehagebruken er lavest, også blant de eldre barna, og det empiriske grunnlaget for å si noe om hvor mange eldre søsken som blir tatt ut av barnehagen eller får redusert oppholdstid blir derfor usikkert. Det samme gjelder mulighetene for å vurdere i hvilken grad tre- til seksåringer ikke søkes til barnehage fordi mor er hjemme med kontantstøtte for yngre søsken.

Våre data gir ikke grunnlag for å skille ut andre etniske grupper enn den pakistanske. For denne gruppen, og totalt, tyder imidlertid materialet på at kontantstøtten har ført til en viss reduksjon i etterspørselen etter barnehageplass. Om lag en fjerdedel av foreldrene som mottar kontantstøtte og ikke har eldre søsken i barnehage, sier de ville brukt barnehage som tilsynsordning for eldre søsken hvis de ikke mottok kontantstøtte (se vedleggstabell 3.3).

Vi finner ingen støtte for at kontantstøtten bidrar til økt barnehagebruk blant barn i alderen tre til seks år fordi foreldre som ønsket barnehageplass til eldre barn fikk bedre økonomi fordi de mottok kontantstøtte for yngre søsken. Bare to foreldre sier at de har eldre søsken i barnehage som en konsekvens av at de mottar kontantstøtte for yngre søsken.

Endringer i bruk av barnehage blant tre- til seksåringer

Barnehagebruken i de fire etniske gruppene i utvalget varierer. Tilgjengelig statistikk på området er ufullstendig og det er vanskelig å konkludere med henblikk på hvor stor andel av tre til seksåringene i de enkelte etniske gruppene som faktisk bruker barnehage. Det vi kan antyde, både på grunnlag av denne og tidligere undersøkelser (Djuve og Pettersen 1998a og 1998b), er imidlertid noe om det relative omfanget av barnehagebruk når vi ser ulike etniske grupper i forhold til hverandre. Tilgjengelig data tyder på at barnehagebruken er høyere blant nordmenn og vietnamesere enn den er blant pakistanere og somaliere. I familier hvor ett- eller toåringen har eldre søsken under skolealder, finner vi en tendens til at andelen eldre

Tabell 3.3 Barn i alderen 3 til 6 år med plass i hel- eller halvdagsbarnehage, etter om foreldrene mottar kontantstøtte eller ikke for yngre søsken og etter etnisitet

	Yngre søsken mottar kontantstøtte		Yngre søsken mottar ikke kontantstøtte	
	Prosent	N	Prosent	N
Norge	23	96	90	19
Pakistan	65	37	100	4
Somalia	72	46	100	10
Vietnam	22	73	100	8
Alle	52	252	95	41

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Tabell 3.4 Endring i barnehagebruk for barn i alderen 3–6 år i familier der kontantstøtte mottas og 3–6 åringene har eller har hatt barnehageplass etter etnisitet. Prosent

	Norge	Pakistan	Somalia	Vietnam	Alle
Ingen endring	58	92	61	93	74
Tatt ut	..	4	18	..	8
Forkortet oppholdstid*	42	4	21	7	19
N	19	24	33	15	91

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

* Våre data baserer seg her på hvor lenge foreldrene oppgir at barna faktisk oppholder seg i barnehage, ikke avtalt oppholdstid i barnehagen som er det foreldrene betaler for.

søsken med plass i heldagsbarnehage varierer etter om foreldrene mottar kontantstøtte for yngste barn eller ikke. Det er en høyere andel eldre søsken med plass i barnehage i familier som ikke mottar kontantstøtte for yngre søsken, enn i familier som mottar slik støtte.

I hvilken grad denne forskjellen er en effekt av kontantstøtten er vanskelig å bedømme på bakgrunn av denne informasjonen alene. I hvilken grad de foreldrene som mottar kontantstøtte oppgir at de har redusert barnehagebruken for ett- eller toåringens eldre søsken kan imidlertid ta oss et skritt videre.

Blant pakistanske og vietnamesiske foreldre sier over 90 prosent (av familier som mottar kontantstøtte og har minst en tre- til seksåring) at kontantstøtte for yngre søsken ikke medførte noen endring i barnehagebruken blant de eldre barna. Blant somalierne er det imidlertid flere som rapporterer om endringer. Noe over 20 prosent sier at de reduserte barnas oppholdstid i barnehagen etter at de begynte å motta kontantstøtte for yngre søsken og nesten like mange oppgir at de tok barna ut av barnehagen. Blant etnisk norske og vietnamesiske foreldre er det ingen som sier at de tok barna helt ut av barnehagen, men en forholdsvis høy andel av de norske foreldrene reduserte barnas oppholdstid.

Konklusjon: Samlet reduksjon i barnehagebruk blant tre- til seksåringer

Når foreldrene oppgir at de har tatt barna ut av barnehagen eller ikke søkt om barnehageplass som en konsekvens av tilbudet om kontantstøtte til yngre søsken, er det en klart mer omfattende reduksjon av barnehagebruken enn det tredje alternativet – å redusere oppholdstiden. For å sammenfatte omfanget av redusert barnehagebruk blant kontantstøttebarnas eldre søsken er det etter vår oppfatning derfor mest interessant å ta utgangspunkt først og fremst i hvor mange barn som ikke er i barnehage.

I tabell 3.5 har vi tatt utgangspunkt i de familiene i utvalget som mottar kontantstøtte for minst ett barn og samtidig har minst én tre- til seksåring. Blant pakistanske foreldre er omfanget av redusert barnehagebruk på rundt 15 prosent, mens somaliske foreldre har redusert barnehagebruken i like under 30 prosent av tilfellene. Blant etnisk norske og vietnamesiske foreldre i utvalget er antall familier med de aktuelle kjennetegnene så lavt at det er vanskelig å si noe sikkert. Tallene tyder likevel på at i den grad norske foreldre reduserer eldre søskens barnehagebruk, er det først og fremst i form av redusert oppholdstid – ikke ved å ta barna ut av barnehagen eller la være å søke dem inn. Blant foreldre med vietnamesisk opprinnelse tenderer reduksjonen mot en liten overvekt av foreldre som har tatt barna ut av barnehage eller latt være å søke dem inn.

Den klareste reduksjonen i barnehagebruk blant kontantstøttebarnas eldre søsken i familier med minoritetsbakgrunn, kommer i form av at barna tas ut av barnehage, eller ikke søkes inn. Dette gjelder nær 15 prosent av pakistanske og somaliske familier hvor foreldrene mottar kontantstøtte for yngre søsken. På samme måte som tidligere kan vi antyde hvor mange familier dette i realiteten omfatter. Gitt at våre data er representative, vil eldre søsken ha blitt tatt ut av barnehage, eller ikke ha begynt i barnehage i noe over 30 pakistanske familier, rundt 15 somaliske og i 5 vietnamesiske familier, eller samlet sett i rundt én av ti familier hvor ett- eller toåringen har eldre søsken under skolealder. Dette vil i så fall omfatte mellom tre og fire prosent av alle tre, fire og femåringer med denne etniske opprinnelsen i Oslo og Akershus.

Tabell 3.5 Endring i barnehagebruk blant 3–6 åringer i familier hvor foreldrene mottar kontantstøtte for yngre søsken, etter etnisitet. Prosent

	Pakistan	Somalia	Vietnam	Norge	Alle
Ingen endring	84	72	83	57	75
Ikke barnehage	14	15	11	9	13
Redusert oppholdstid	2	13	6	35	11
N*	56	53	18	23	150

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

*Familier som mottar kontantstøtte og har minst ett barn i alderen tre til seks år.

3.5 Hvilke foreldre reduserer barnehagebruken som følge av kontantstøtten?

Vi har altså sett at for ett- og toåringene har kontantstøtten hatt større effekt blant foreldre med norsk og vietnamesisk opprinnelse, enn blant foreldre med pakistansk og somalisk opprinnelse. En mulig forklaring på dette, kan ligge i kulturelt betingede forskjeller mellom foreldrene i synet på hva som er det beste for barna og for familien som helhet. Et flertall av pakistanerne i utvalget, og en betydelig andel av somalierne, er tradisjonelt orienterte og preges dermed av å være kontantstøttemottakere, men ikke kontantstøttebrukere. De mener ett- og toåringene har det best hjemme med mor og ville valgt denne formen for tilsyn også om kontantstøtten ikke hadde vært innført. Blant norske og vietnamesiske familier er slike holdninger betydelig mindre utbredt.

I antall er reduksjonene vi finner i barnehagebruk så små at det er metodisk vanskelig å si noe sikkert om hvilke spesifikke kjennetegn eller kvalifikasjoner disse foreldrene har. Vi mener likevel det er interessant å presentere noen tendenser slik at de eventuelt kan danne et grunnlag for videre undersøkelser. Generelt, med unntak for den somaliske gruppen, tyder materialet på at de foreldrene som har redusert barnehagebruken blant ett- og toåringene er godt integrert i det norske samfunnet. Foreldrene er, eller har nylig vært, i overveiende grad yrkesaktive¹⁰. De rapporterer i liten grad om økonomiske problemer og et flertall har det vi har definert som høy utdanning som dessuten er tatt i Norge.

Det er vanskeligere å si noe om de få foreldrene som har tatt kontantstøttebarnas eldre søsken ut av barnehage. Hovedinntrykket er likevel at disse foreldrene i motsetning til de som har valgt vekk barnehage for kontantstøttebarna, i mindre grad er integrert i det norske samfunnet. Dette gjelder i særlig grad mødrene som med ett unntak verken nå eller tidligere har hatt lønnet arbeid i Norge, eller er orientert mot arbeidslivet enten ved å studere, gå på arbeidsmarkedstiltak eller ved å definere seg selv som arbeidssøkende. Blant somaliske foreldre som har redusert eldre søskens barnehagebruk rapporterer alle om økonomiske problemer.

Hovedinntrykket våre data gir er dermed at foreldrene som sier de ville sendt ett- eller toåringen i barnehage hvis ikke kontantstøtten var blitt innført, i overveiende grad er godt integrert i betydningen å ha lønnet arbeid og gode norske språkkunnskaper. Eldre søsken er imidlertid blitt tatt ut eller ikke søkt inn i barnehage først og fremst i familier som i mindre grad er integrert i det norske samfunnet.

¹⁰ Yrkesaktiv er definert som at en person er i lønnet arbeid, i lønnet eller ulønnet permisjon, eller sykemeldt fra arbeidet.

Kapittel 4 Konklusjon; En dråpe, men i hvilket hav?

Det tema vi har forsøkt å belyse i denne rapporten er om to hensyn i den offentlige velferdspolitikken nøytraliserer hverandre: På den ene siden hadde regjeringen Bondevik som målsetting å øke de reelle valgmulighetene for småbarnsforeldre. Ved å «avlønne» en uttreden fra arbeidslivet kunne foreldres kostnader ved å være lenger hjemme med sine små barn dempes. Utgangspunktet for denne reformen var norske familiers tilpasninger – og en kvinnebefolkning som har verdensrekord i lønnet yrkesdeltakelse. Når så en ordning med en slik begrunnelse, og basert på antakelser om norske familiers vurderinger, gjøres gjeldende for familier med andre sosiokulturelle normer og tilpasninger – og hvor norsk mestring ikke automatisk tilføres barna gjennom sosial arv – kan den tenkes bryte mot et annet viktig mål i norsk sosialpolitikk, nemlig integrasjon av etniske minoriteter. Spesielt kan reformens konsekvenser tenkes å bryte med integreringspolitiske virkemidler knyttet til innvandrerkvinner i skole og arbeidsliv, og i forhold til innvandrerbarns tilegnelse av norsk språk og sosial kapital. Frykten har vært at innvandrerhusholdningenes tilpasning til en «norsk» ordning ville underminere disse målsettingene i integreringspolitikken.

Kontantstøttens effekt på barnehagebruk

Dette var bakgrunnen for den viktigste problemstillingen i vår undersøkelse, nemlig å kartlegge om, og eventuelt i hvilken grad, foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn har tatt barn ut av barnehage, eller unnlatt å søke dem inn, som en konsekvens av tilbudet om kontantstøtte. Funnene kan oppsummeres på følgende måte:

For det første finner vi en sikker tendens til at barn trekkes ut av barnehage. Både ett- og toåringer og tre- til seksåringer er tatt ut av, eller ikke søkt inn i barnehage som en følge av tilbudet om kontantstøtte. Blant ett- og toåringene er reduksjonen i barnehagebruk mest markant i familier av norsk og vietnamesisk opprinnelse, hvor andelen tradisjonelt orienterte foreldre er lav. For kontantstøttebarnas eldre søsken finner vi reduksjonen i større grad blant familier med pakistansk og somalisk opprinnelse.

For det andre, denne tendensen er liten. Gitt at vårt utvalg er representativt, har kontantstøtten ført til at rundt hver tiende ett- og toåring med opprinnelse i Pakistan, Somalia eller Vietnam ikke er i barnehage som følge av tilbudet om kontantstøtte. Blant kontantstøttebarnas eldre søsken finner vi mindre effekt av reformen. Den reduksjonen som finner sted blant minoritetene er dominert av at barna tas ut av barnehage eller ikke søkes inn, snarere enn at oppholdstiden reduseres, men omfanget er lite. Av alle familier med minst ett barn i kontantstøttealder og eldre søsken under skolealder, blir reduksjonen i overkant av ti prosent – i andel av alle tre, fire og femåringer mellom tre og fire prosent.

Omfanget av foreldrenes reduksjon i barnehagebruk er lavt gitt de økonomiske effektene som kan oppnås av å motta kontantstøtte for husholdninger som i utgangspunktet har lav inntekt. I lys av våre data om kvinners yrkesaktivitet mens de har små barn, og barnehagebruk i disse gruppene før kontantstøtten ble innført, er funnene mindre overraskende.

Hva blir så svaret på spørsmålet om kontantstøttereformen bryter med integreringspolitiske målsettinger? Vår konklusjon er at det *er* en tendens til at reformen har ført til en tilbaketrekningseffekt. Færre barn sendes i barnehage og færre kvinner får en kontaktflate inn i det norske samfunnet enten gjennom barnehage eller arbeidsliv. I dette perspektivet motvirker kontantstøtten integreringspolitiske virkemidler som har til hensikt å øke kontakten med det norske samfunnet blant kvinner og barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Hvor dramatisk denne effekten er, vil vi overlate til andre å avgjøre. Diskusjonen bør imidlertid knyttes opp mot kjennetegn ved de foreldrene som reduserer barnehagebruken.

Våre data tyder på at familier som reduserer barnehagebruk blant ett- og toåring har noe andre kjennetegn enn familier som reduserer barnehagebruk hos kontantstøttebarnas eldre søsken. Sistnevnte gruppe preges av familier som i utgangspunktet har liten kontaktflate inn i det norske samfunnet. De foreldrene som har redusert barnehagebruken blant ett- til toåring gir i større grad inntrykk av å være godt integrert. Våre data er imidlertid ikke godt egnet til å belyse dette spørsmålet, og sikrere kunnskap om hvem disse foreldrene er og hvilke vurderinger som ligger bak deres beslutninger bør derfor være tema for videre undersøkelser.

Hva er det etniske ved minoritetene?

Andelen foreldre som mottar kontantstøtte i Oslo og Akershus er, som vi har sett, markert høyere blant etniske minoriteter enn blant nordmenn. Det er rimelig å anta at spesielle trekk ved enkelte kulturer vil være en del av forklaringen. Samtidig er

det viktig å ikke overvurdere betydningen av etnisitet eller kultur som forklaringsvariabel. Det finnes en rekke forhold som vi antar påvirker foreldrenes etterspørsel etter barnehage og som sammenfaller med etnisitet.

Undersøkelser som har kartlagt kjennetegn ved foreldre som mottar kontantstøtte viser at interessen for ordningen er størst blant foreldre med flere barn, der mor har lav inntekt og foreldrene har lav utdanning (Hellevik 1999 og 2000). På bakgrunn av data om etniske minoriteter i Norge (se f.eks. Djuve og Hagen 1995; Vassenden 1997; Djuve og Pettersen 1998) kunne vi ut fra dette forvente at andelen kontantstøttemottakere ville være høyere blant etniske minoriteter enn i resten av befolkningen. Et eksempel er utdanning. Etnisk norske kvinner er i gjennomsnitt betydelig høyere utdannet enn kvinner i de andre etniske gruppene vi ser på i denne undersøkelsen. Høy utdanning samvarierer i den norske befolkningen både med inntekt og barnehagebruk, samt med oppfatning om egenverdien ved yrkesdeltakelse for kvinner. Høyt utdannede kvinner tjener mer, uttrykker mindre skepsis til å overlate omsorgen for små barn til andre og mener i større grad at kvinners yrkesaktivitet er viktig i seg selv enn kvinner med lav utdanning (Gulbrandsen 1996).

I lys av foreldrenes sosiale bakgrunn er det ikke overraskende at andelen kontantstøttemottakere er større blant etniske minoriteter enn blant nordmenn. De etniske minoriteter som er med i vår undersøkelse har både lavere utdanning, lavere inntekt og flere barn enn gjennomsnittet av småbarnsforeldre i Norge. Om andelen kontantstøttemottakere i de gruppene vi har undersøkt i denne rapporten er større enn det vi kunne forvente ut fra sosiale bakgrunnsvariabler, er vårt materiale imidlertid for lite til å si noe sikkert om. Vi må derfor være forsiktige med å henføre den høye andelen kontantstøttemottakere blant etniske minoriteter til kulturelle særtrekk. Likevel kan det argumenteres for at det er bekymringsfullt når slike sosioøkonomiske forhold hopper seg med innvandrerspesifikke levekårsulemper for barna. Det viktigste i denne sammenhengen er kanskje språk – i motsetning til barn i norske familier lærer ikke barn av etniske minoriteter norsk automatisk gjennom oppveksten.

Hovedspørsmålet i denne undersøkelsen har vært hvilken effekt kontantstøtten har hatt for barnehagebruk blant etniske minoriteter. Datamaterialet har pekt på en sikker, men moderat tendens til at kontantstøtten har ført til redusert barnehagebruk. I hvilken grad denne reduksjonen bør tillegges vekt eller ikke, er imidlertid ikke bare et spørsmål om hvor mange barn som ikke er i barnehage, men også om hvilke barn det er – en dråpe, men i hvilket hav?

Litteraturliste

- Almås, Reidar (1990): *Evaluering på norsk*. Oslo: Universitetsforlagets metodebibliotek.
- Andersson, Berit; Marianne Liedholm og Lars Sylvan (2000): *Flyktingars valg av bosättningsort. Trygghet eller främlingskap? Arbete eller bidrag? Val eller tvång?* Lund och Helsingborg: Sociologiska institusjonen i Lund.
- Bakken, Anders og Olve Krange (1998): *Innvandrerungdoms skoleprestasjoner. Tradisjonelle klasseskiller eller nye skillelinjer?* Oslo: Universitetsforlaget
- Barne- og familiedepartementet (1998): *Barn og ungdom med innvandrerbakgrunn*. (Q-0907).
- Djuve, Anne Britt og Kåre Hagen (1995): «Skaff meg en jobb!» *Levekår blant flyktinger i Oslo*. Fafo-rapport 184, Oslo: Fafo.
- Djuve, Anne Britt og Hanne Cecilie Pettersen (1998a): *Må de være ute om vinteren? Oppfatninger om barnehager i fem etniske grupper i Oslo*. Fafo-rapport 262. Oslo: Fafo.
- Djuve, Anne Britt og Hanne Cecilie Pettersen (1998b): *Nasjonale intensjoner – lokal virkelighet. Etterspørsel etter og bruk av barnehager blant innvandrerforeldre i Bergen, Oslo og Trondheim*. Fafo-notat 1998:5. Oslo: Fafo.
- Gulbrandsen, Lars (1996): *Meninger om barneomsorg og yrkesaktivitet*, s.396–415 i NOU 1996:13: Offentlige overføringer til barnefamilier.
- Hagen, Gerd og Naushad Ali Qureshi (1994): *Barnevernets møte med etniske minoriteter – Del II*. NotaBene, NKSH rapport nummer 94:2.
- Magnussen, May-Linda (1999): *Kontantstøttedebatten: argumenter og ideologier*. Hovedoppgave ved sosiologisk institutt ved Universitetet i Bergen.
- Hellevik, Tale (1999): *Kontantstøttens effekter for barnetilsyn og yrkesdeltakelse. En analyse av småbarnsmødres planer i forkant av kontantstøttens innføring*. Oslo: NOVA rapport 4/99.

- Hellevik, Tale (2000): *Småbarnsførelres yrkesdeltakelse og valg av barnetilsyn før og etter kontantstøttens innføring*. Oslo: NOVA rapport nummer 2/00.
- Statistisk sentralbyrå (2000): *Kontantstøttemottakere i Oslo og Akershus etter fødeland*. Spesialbestilling.
- Statistisk sentralbyrå (2000): *Barn under skolealder i Oslo og Akershus i familier med minst ett barn mellom ett og tre år, etter fødeland*. Spesialbestilling.
- Statistisk sentralbyrå (2000): *Barn under skolealder i Oslo og Akershus, etter alder og fødeland*. Spesialbestilling.
- Stortingsmelding nummer 17 (1996–97): *Om innvandring og det flerkulturelle Norge*. Kommunal- og arbeidsdepartementet.
- Stortingsmelding nummer 50, (1998–99): *Utjæmningsmeldinga. Om fordeling av inntekt og levekâr i Norge*. Sosial – og helsedepartementet.
- Stortingsmelding nummer 27 (1999–2000): *Barnehage til beste for barn og foreldre*. Barne- og familiedepartementet.
- Stortingsproposisjon nummer 53, (1997–98): *Innføringen av kontantstøtte til småbarnsførelre*. Barne- og familiedepartementet.
- NOU 1995:12: *Opplæring i et flerkulturelt Norge*. Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet.
- Rikstrygdeverkets statistikk (2000) *Folketrygden. Nøkkeltall 1999*.
- Thomsen, K. Michael og Bente Rød Larsen (1994): *En innvandrer krysser våre spor. Om samarbeid og barnevern*. Oslo: Ad Notam, Gyldendal.
- Vassenden, Kåre (1997): *Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?* Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg 1 Datamaterialet

Denne rapporten er skrevet på grunnlag av et materiale bestående av 443 standardiserte, personlige intervjuer med småbarnsforeldre bosatt i Oslo og Akershus. Foreldrene som ble trukket ut hadde etnisk tilhørighet enten i Norge, Pakistan, Somalia eller Vietnam, og hadde barn i alderen ett til tre år. De ble i all hovedsak intervjuet av personer som snakket deres morsmål. Oppfølgingen av, og samtalene med dem som har gjennomført datainnsamlingen, både underveis og etter at de første analysene var gjort, gir en kvalitativ tilnærming som er brukt til fortolkningen av de kvantitative mønstrene. Erfaringene som intervjukorpset sitter inne med, både generelt som en del av en etnisk gruppe og spesielt etter 443 besøksintervjuer, gir verdifulle bidrag til undersøkelsen. I dette kapitlet vil vi gjennomgå hovedpunktene i den metodiske tilnærmingen og kort diskutere noen forhold som er relevante i forhold til analysen av datamaterialet.

1.1 Utvelgelse til intervjuing

På bakgrunn av prosjektets målsetting, å kartlegge kontantstøttens konsekvenser for oppvekstvilkårene til barn med etnisk minoritetsbakgrunn, ble det trukket¹¹ ut foreldre med minst ett barn i kontantstøttealder, altså mellom ett og tre år. Trekkingen ble avgrenset geografisk til Oslo og Akershus. Innvandrerbefolkningen fra land utenom vesten utgjorde 1.1.99 13 prosent av Oslos befolkning. Dette er nær ti prosent over landsgjennomsnittet på 3,6 prosent. Oslo står med andre ord overfor spesielle utfordringer ved at byens offentlige tilbud skal legges til rette for en befolkning som er etnisk langt mer heterogen enn det som er tilfelle i resten av landet. Dette gjør Oslo til et naturlig valg i vår sammenheng. Akershus ble inkludert for å øke antallet potensielle respondenter blant somaliske og vietnamesiske foreldre innenfor rimelig reiseavstand fra Oslo.

¹¹ Utvalget ble trukket fra Folkeregisteret. Statistisk sentralbyrås definisjon av første og andre generasjons innvandrere ble lagt til grunn. Der betegnes en innvandrere som en som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, eller født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Vi bruker imidlertid ikke betegnelsen innvandrere, men etnisk minoritet. For en diskusjon av disse begrepene, se Djuve og Hagen 1995.

Vi har sett spesielt på pakistanske, somaliske og vietnamesiske småbarnsforeldre. I tillegg ble det trukket ut en gruppe av etnisk norske foreldre. Gruppene er valgt ut med tanke på å inkludere de største minoritetsgruppene, samtidig som vi også ønsket å få med typiske flyktningegrupper og innvandrings-/familiegjenforeningsgrupper. Vi har også lagt vekt på at gruppene skulle ha noe ulik tilnærming til norske barnetilsynsordninger¹². Størrelsen på de ulike etniske gruppene i Oslo varierer. Pakistanerne utgjør en så stor andel av minoritetsbefolkningen i Oslo og Akershus at pakistanske foreldre vil kunne dominere over, og dermed skjule viktige særtrekk ved de andre etniske minoritetene. For å kunne belyse også eventuelle effekter av etnisk gruppetilhørighet, har vi derfor intervjuet om lag like mange fra hver av de nevnte gruppene.

1.2 Rekruttering av respondenter

Fafos tidligere intervjuundersøkelser blant etniske minoriteter har vist at postenqueter eller rekruttering av respondenter ved utsendelse av informasjonsbrev med svarslipper og skriftlige purringer er lite effektivt. Det kan ha flere årsaker. For det første er skepsisen mot offentlige myndigheter stor blant enkelte grupper. Noen kommer fra land hvor offentlige myndigheter ikke var en alliert, men snarere en fiende. I tillegg har enkelte selv opplevd konflikter med norske myndigheter, eller de kjenner noen som har det. Konsekvensen er stor skepsis mot formelle henvendelser. Informasjonsbrev i forbindelse med spørreundersøkelser kan lett gi tilsvarende assosiasjoner. For det andre er det en utstrakt skepsis mot løfter om anonymitet – en skepsis som et brev sjelden vil være i stand til å endre. For det tredje vil en del av de aktuelle intervjuobjektene være analfabeter. Dette gjelder i særlig grad kvinner, noe som ytterligere vil bidra til skjevheter i utvalget ved en ren postal henvendelse.

Erfaringer fra andre undersøkelser (Djuve og Hagen 1995) viser imidlertid at hvis det opprettes direkte kontakt med utvalget og informasjon kan gis på et individuelt, heller enn et generelt grunnlag, øker interessen for å delta betraktelig. For å nå fram til flest mulig ble informasjonsbrevet oversatt til foreldrenes morsmål, i tillegg til at alle fikk en norsk versjon. Brevet ble adressert både til mor og far. Antallet foreldre som svarte på den postale henvendelsen var som ventet svært lav. De som ikke hadde sendt inn svarslippen innen én til to uker, ble forsøkt kontaktet av en intervjuer som snakket deres morsmål. Blant foreldre med pakistansk opprinnelse oppnådde vi 125 intervjuer før alle foreldrene i utvalget var blitt kontaktet.

¹² For en nærmere beskrivelse av holdninger til ulike former for barnetilsyn i forskjellige etniske grupper, se Djuve og Pettersen 1998a.

Blant de etnisk norske foreldrene var andelen som ønsket å la seg intervjuet høy nok uten telefonisk purring.

1.3 Intervjuing

Alle intervjuene ble gjennomført etter et fastlagt spørreskjema¹³ og varte mellom 30 og 60 minutter. De aller fleste intervjuene ble gjennomført med mor alene. Andelen intervjuer hvor både mor og far deltok var høyest blant de pakistanske og vietnamesiske foreldrene. Blant de norske og somaliske foreldrene som ble intervjuet sammen, var tendensen at mor hadde størst innflytelse på de svarene som ble gitt under intervjuet. Blant pakistanerne og vietnameserne mente intervjuerne at foreldrene i de fleste tilfellene var likestilte i intervjusituasjonen.

Intervjuerne ble rekruttert av Fafo og fikk felles opplæring i generell intervjueteknikk og i spørreskjemaet. Hver intervjuer fikk i tillegg individuell oppfølging etter at han/hun hadde gjennomført de første intervjuene, slik at eventuelle misforståelser om hvordan skjemaet skulle brukes ble avklart på et tidlig tidspunkt. Spørreskjemaene ble lagt inn på data etter hvert som de ble levert og eventuelle feil eller misforståelser i utfyllingen ble dermed oppklart fortløpende.

På bakgrunn både av egne og andres erfaringer (se for eksempel Thomsen og Rød Larsen 1994) valgte vi å bruke i hovedsak kvinnelige intervjuere. Det daglige ansvaret for de minste barna ligger normalt på mødrene og for at de skulle føle seg komfortable i en intervjusituasjon hvor det kommer en fremmed person hjem til dem, vurderte vi det som en klar fordel med kvinnelige intervjuere. Blant foreldre med vietnamesisk opprinnelse ble det også benyttet mannlige intervjuere.

De fleste respondentene ble intervjuet på morsmålet. Vår vurdering er at dette gir den beste intervjusituasjonen og de beste dataene. Det er en vanlig kilde til feil i denne typen undersøkelser at intervjuobjektet ikke forstår spørsmålet, eller gir feilaktige svar bevisst eller ubevisst. Å bruke intervjuere som snakker intervjuobjektens morsmål gjør denne feilkilden så liten som mulig. Samtidig viser tidligere intervjuundersøkelser at enkelte foretrekker å bli intervjuet av en person med etnisk opprinnelse i Norge (Djuve og Pettersen 1998). Dette illustrerer et dilemma ved å bruke morsmålsintervjuere i lokalt avgrensede intervjuundersøkelser. De etniske miljøene kan i noen tilfeller være svært gjennomsiktige og det er vanskelig å helt unngå situasjoner hvor intervjuer og intervjuobjekt kjenner hverandre på en mer eller mindre direkte måte. Dette kan slå ut begge veier. For noen virker det

¹³ Frekvensfordelinger for hvert spørsmål er gjengitt i vedlegg 3, fordelt etter intervjuobjektens landbakgrunn.

betryggende at en fra deres eget miljø er engasjert i en slik undersøkelse. For andre er frykten for å bli gjenkjent så stor at de ikke vil la seg intervjuet. Intervjuobjektene fikk derfor mulighet til å velge om de ville intervjues av en person fra egen etniske gruppe eller av en etnisk nordmann.

Samtykkeprosenten blant de foreldrene som er oppsøkt og funnet blant de etniske minoritetene varierer fra 43,5 prosent av somalierne til noe over 50 prosent av pakistannerne og vietnameserne.

Tabell V1.1 Frafall etniske minoriteter

	Gjennomførte intervjuer i prosent av antall oppsøkt og funnet	Nekt i prosent av antall oppsøkt og funnet	Prosent ikke funnet (forsøkt oppsøkt + retur)	Brutto-utvalg	Univers
Pakistan	52	48	10	460	988
Somalia	44	57	30	397	397
Vietnam	51	49	24	238	238

Blant norske foreldre virker samtykkeprosenten lavere, men dette kan forklares ved at disse foreldrene ikke mottok noen skriftlig eller telefonisk purring etter første henvendelse. Svarprosenten etter første postale henvendelse var rundt 40 prosent, men ikke alle ble intervjuet.

Tabell V1.2 Frafall etniske nordmenn

	Gjennomførte intervjuer i prosent av bruttoutvalget	Nekt i prosent av bruttoutvalget	Ubesvart i prosent av bruttoutvalget	Brutto-utvalg	Univers
Norge	35,4	12,0	52,6	350	18237

En forholdsvis høy andel av de uttrukne personene var ikke mulige å komme i kontakt med. Dette gjaldt ti prosent av pakistannerne, noe over 20 prosent av vietnameserne og nesten 30 prosent av somalierne. Vi vil komme nærmere tilbake til det nedenfor.

1.4 Datas kvalitet

Hensikten med en utvalsundersøkelse er å kartlegge kjennetegn ved en hel gruppe på bakgrunn av opplysninger om et representativt utvalg av denne gruppen. Fordi vi ikke har sikker informasjon om alle medlemmene av den gruppen vi vil uttale oss om, vil det imidlertid være knyttet usikkerhet til konklusjoner vi trekker (generaliseringer) på grunnlag av utvalget.

En slik kilde til usikkerhet, er at det kan oppstå (ukontrollerte) avvik mellom gruppenes sammensetning i utvalget og den riktige sammensetningen i Oslo og Akershus. Som vi så tidligere, var det totalt 20 prosent av familier med etnisk minoritetsbakgrunn som intervjuerne ikke fant. I de fleste tilfellene var forklaringen at familien ikke lenger bodde på oppgitt adresse, at adressen var ufullstendig eller at de hadde reist vekk for en lengre periode og at naboer eller de som nå bodde på den oppgitt adressen ikke visste når de kom tilbake. I enkelte tilfeller fant intervjuerne fram til familiene på tross av gal adresse fra Folkeregisteret gjennom å bruke mobiltelefonregisteret. I de fleste tilfellene med gal eller ufullstendig adresse var imidlertid også mobiltelefonene ute av bruk. Det kan tenkes at de familiene som ikke var å oppdrive er dårligere integrert enn de som faktisk ble intervjuet. Familier som har dårlig økonomi og er dårlig integrert på boligmarkedet flytter også oftere enn andre og vil av den grunn være vanskeligere å finne i denne typen undersøkelser. Dette gjelder trolig i størst grad somalierne som oftere enn vietnamesere og pakistanere har store familier og av den grunn også større problemer på det pressede boligmarkedet i Osloregionen. Konsekvensen for våre data kan være at vi har en noe overrepresentasjon av godt integrerte somaliere i vårt utvalg sammenliknet med i universet.

Foreliggende litteratur har funnet en betydelig forskjell mellom ulike etniske gruppers tilpasning til og integrering i det norske samfunnet. Vårt utvalg av intervjuobjekter er derfor bevisst skjevt sammensatt i forhold til fordelingen av disse etniske gruppene i universet. Dette for å kunne sammenlikne gruppene på tvers. Denne skjevheten framgår av tabell V1.3 hvor vi ser at pakistanerne er underrepresentert og somalierne og vietnameserne overrepresentert i utvalget.

Tabell 1.3 Familier med minst ett barn i alderen ett eller to år, de ulike etniske gruppenes relative størrelse i universet og utvalget

	Prosent i universet	Prosent i utvalget	DIS. PROP.
Pakistan	60	39	1,5102
Somalia	25	33	0,8194
Vietnam	15	28	0,5001

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedlegg 2 Tabeller

Vedleggstabell 1.1 Informasjon ble innhentet om:

	Pakistan	Somalia	Vietnam	Norge	Totalt
Antall mødre	125	104	90	124	443
Antall fedre	125	58	76	110	369
Antall barn 0 år	22	38	13	17	90
Antall barn 1-2 år	130	115	94	127	466
Antall barn 3-5 år	58	67	25	37	187
Antall personer dekket	460	382	298	415	1555

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 2.1 Problemer med å betale nødvendige utgifter til mat, bolig eller liknende det siste året, etter orientering. Prosent

	Barnehageorientert	Pragmatisk	Tradisjonell
Nei, aldri	77	63	72
Ja, en sjelden gang	2	8	4
Ja, ofte/av og til	22	27	20
Vet ikke/Ubesvart		1	5
n	51	276	115

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 2.2 Mulighet til å skaffe 5000 kroner på tre dager, etter orientering. Prosent

	Barnehageorientert	Pragmatisk	Tradisjonell
Nei	12	30	26
Ja, ved å søke om sosialhjelp eller låne av kjente	33	29	51
Ja, ved å jobbe mer eller oppsparte midler	55	41	23
N	51	267	109

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000

Vedleggstabell 2.3 Mors og fars utdanningsnivå, etter orientering. Prosent.

	Barnehageorientert		Pragmatisk		Tradisjonell	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Ingen	3	1	17	4
Grunnskole	10	3	25	11	30	30
Videregående	26	18	36	34	38	33
Høyskole/universitet	65	78	36	48	14	30
N	51	40	276	229	115	107

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 2.4 Mors og fars botid i Norge, etter orientering. Prosent

	Barnehageorientert		Pragmatisk		Tradisjonell		Alle	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
0–4 år	16	7	25	11	28	14	26	12
5–9 år	37	21	32	18	31	18	32	18
10–14 år	26	21	21	29	26	26	23	27
Over 15 år	21	50	22	43	15	43	20	43
N	19	14	183	136	111	101	313	251

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 3.1 Barn i kontantstøtteordningen som mottar full kontantstøtte, etter etnisitet. Prosent

	1997		1998		1999	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Pakistan	35	97	70	97	20	100
Somalia	29	97	54	94	12	100
Vietnam	21	100	35	89	6	100
Norge	20	65	33	100	5	71
Totalt	110	87	192	95	43	96

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 3.2 Familier i utvalget fra Oslo og Akershus med barn 1–2 år, fordelt etter antall søsken 3–6 år og landbakgrunn.Prosent

	Norge	Pakistan	Somalia	Vietnam	Alle
0 søsken	70	50	39	69	56
1 søsken	28	38	29	28	31
2 søsken	2	4	11	2	5
+3 søsken	0	2	0	0	1
Totalt	99	94	79	99	93
Totalt antall familier med barn i kontantstøttealder	124	125	104	90	443

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedleggstabell 3.3 Redusert etterspørsel etter barnehageplass for barn i alderen 3–6 år i familier der kontantstøtte mottas og hvor 3–6 åringene ikke har barnehageplass, for pakistanere og totalt.Prosent

	Pakistansk	Alle
Ja	24	24
Vet ikke	10	11
Ubesvart	21	24
N	29	46

Kilde: Fafos intervjuundersøkelse blant småbarnsforeldre 2000.

Vedlegg 3 Intervjuskjema med frekvensfordelinger etter etnisitet

TILKNYTNING TIL YRKESLIVET

1) Hva er din (MOR) sivile status?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Ugift/ikke samboende	9,7	0,0	8,7	10,0
Gift	60,5	99,2	61,2	82,2
Samboer	28,2	0,8	2,9	2,2
Skilt	1,6	0,0	24,3	5,6
Enke	0,0	0,0	2,9	0,0
Total N	124	125	103	90

HVIS BARNAS MOR IKKE BOR SAMMEN MED BARNAS FAR, STILLES IKKE SPØRSMÅL OM HAM.

2) Har du jobb? Hvis du har lønnet eller ulønnet permisjon fra jobben din eller er sykemeldt regnes du som yrkesaktiv og skal svare på spørsmålene ut fra den jobben du har permisjon eller er sykemeldt fra.

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Nei	16,9	5,5	80,0	16,8	88,5	37,9	35,6	9,2
Ja (gå til spm6)	83,1	94,5	20,0	83,2	11,5	62,1	64,4	90,8
Total N	124	110	125	125	104	58	90	76

TIL DE SOM IKKE HAR JOBB

3) Er du:

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Student	47,8	66,7	2,0	4,8	28,0	63,6	42,4	16,7
Hjemmearbeidende (ikke permisjon)	47,8	16,7	88,0	9,5	67,7	4,5	27,3	16,7
Trygdet (inkl. uføretrygd og attføring)	0,0	0,0	3,0	33,3	2,2	4,5	0,0	50,0
Arbeidsmarkedstiltak	0,0	0,0	0,0	4,8	1,1	4,5	3,0	0,0
Arbeidssøkende	4,3	16,7	7,0	42,9	0,0	22,7	27,3	16,7
Ubesvart	0,0	0,0	0,0	4,8	1,1	0,0	0,0	0,0
Total N	23	6	100	21	93	22	33	6

4a) Har du hatt jobb i Norge?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Nei	9,5	16,7	60,0	0,0	78,3	57,1	65,6	33,3
Ja	90,5	83,3	40,0	100,0	20,7	42,9	34,4	66,7
Ubesvart	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0
Total N	21	6	100	21	92	21	32	6

4b) Hvis ja: Når sluttet du i siste jobb?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Før 1995	31,3	0,0	7,7	10,0	15,8	12,5	0,0	0,0
1995-1998	37,5	50,0	61,5	40,0	36,8	12,5	0,0	50,0
1999-2000	31,3	50,0	30,8	50,0	47,4	75,0	100,0	50,0
Total N	16	4	39	20	19	8	7	4

5) Hva slags yrke har du hatt tidligere? ... og barnas far?

a) MOR : _____

b) FAR : _____

TIL DE SOM HAR JOBB

6) Jobber du i privat virksomhet, offentlig virksomhet eller er du selvstendig næringsdrivende?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Privat	47,6	61,5	64,0	58,7	33,3	38,9	62,1	71,0
Offentlig	51,5	26,0	32,0	26,0	50,0	52,8	34,5	26,1
Selvstendig næringsdrivende	1,0	12,5	4,0	13,5	8,3	0,0	3,4	2,9
Ubesvart	0,0	0,0	0,0	1,9	8,3	8,3	0,0	0,0
Total N	103	104	25	104	12	36	58	69

7) Hva slags jobb har du/barnas far?

a) MOR : _____

b) FAR : _____

8) Til hvilke tider jobber du/barnas far vanligvis?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Dagarbeid (mellom 07 og 18)	78,6	88,5	68,0	47,1	25,0	44,4	67,2	79,7
Fra før 07 til etter 18	1,0	0,0	0,0	1,9	0,0	2,8	0,0	0,0
Vanlig dagtid, etter 18	2,9	1,9	0,0	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Fast kveldsarbeid	1,0	0,0	12,0	8,7	25,0	5,6	0,0	1,4
Fast nattarbeid	2,9	0,0	4,0	4,8	0,0	0,0	0,0	1,4
Skiftarbeid	6,8	3,8	12,0	25,0	16,7	44,4	19,0	13,0
Turnusordning	1,9	3,8	0,0	1,9	33,3	0,0	8,6	1,4
Annen arbeidsstidsordning	4,9	1,9	0,0	2,9	0,0	0,0	5,2	2,9
Ubesvart	0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	2,8	0,0	0,0
Total N	103	104	25	104	12	36	58	69

9) Hvor mange timer jobber du/barnas far i gjennomsnitt i uken?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Under 20 timer (kort deltid)	12,7	1,0	12,5	3,8	27,3	13,3	3,5	1,5
20-35 timer (lang deltid)	33,3	5,8	37,5	11,5	36,4	23,3	35,1	3,0
36-45 timer (fulltid)	52,0	78,6	45,8	66,3	36,4	56,7	61,4	94,0
Mer enn 45 timer	2,0	14,6	4,2	18,3	0,0	6,7	0,0	1,5
Total N	102	103	24	104	11	30	57	67

10) Er du/barnets far for tiden i lønnet eller ulønnet fødsels- eller adopsjonspermisjon?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Ja, i lønnet permisjon	13,7	1,9	18,5	0,0	0,0	2,9	17,2	1,4
Ja, i ulønnet permisjon	13,7	1,0	14,8	0,0	16,7	2,9	5,2	1,4
Nei, ikke i permisjon	72,5	97,1	59,3	89,1	83,3	88,6	77,6	97,1
Ubesvart	0,0	0,0	7,4	10,9	0,0	5,7	0,0	0,0
Total N	102	104	27	101	12	35	58	69

BARN OG BARNETILSYN

11) Har du fått informasjon om barnehagetilbudet der du bor?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	12,1	40,2	51,9	42,2
Ja	87,1	57,4	46,2	56,7
Ubesvart	0,8	2,5	1,9	1,1
Total N	124	122	104	90

12) Ville du gjerne hatt mer, eller annen informasjon om barnehager?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	54,0	52,0	40,8	53,3
Ja	46,0	45,5	41,8	45,6
Ubesvart	0,0	2,4	17,3	1,1
Total N	124	123	98	90

13) Hvor mange barn har du som du bor fast sammen med, og hvor gamle er de?

a) 0-6 år

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1 barn	57,3	39,2	24,0	56,7
2 barn	40,3	48,8	41,3	40,0
3 barn	2,4	9,6	26,9	2,2
Flere enn 3 barn	0,0	2,4	7,7	1,1
Total N	124	125	104	90

b) 7-10 år

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1 barn	18,5	18,4	24,0	18,9
2 barn	2,4	15,2	10,6	7,8
Flere enn to barn	0,0	0,8	6,7	0,0
Total N	124	125	104	90

c) 11-17 år

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1 barn	8,1	11,2	8,7	11,1
2 barn	0,8	4,8	8,7	1,1
Flere enn 2 barn	0,0	1,6	5,8	0,0
Total N	124	125	104	90

d) Bor du sammen med barn som er eldre enn 17 år?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Ja	0,0	4,0	2,9	1,1
Total N	124	125	104	90

HERETTER GJELDER SPØRSMÅLENE BARE BARN SOM IKKE GÅR PÅ SKOLEN

14) Kan du fortelle meg, for hvert av barna dine som er under skolealder, om det er gutt eller jente og hvilken dato de ble født. Kan vi starte med det yngste barnet....

15) Hvem passer barnet/barna på dagtid? Kombinasjoner mulig.

a) Yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	51,6	89,6	84,6	56,7
Slektning i husstanden	0,0	5,6	0,0	5,6
Slektning utenfor husstanden	4,8	4,8	0,0	13,3
Dagmamma/praktikant	6,5	0,8	2,9	14,4
Heldagsbarnehage	43,5	2,4	11,5	20,0
Halvdagsbarnehage	5,6	1,6	3,8	3,3
Barnepark/lekepark	6,5	6,5	0,0	1,1
Ubesvart	0,0	0,0	1,0	0,0
Total N	124	124	104	90

b) 2. yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	44,4	75,4	78,7	34,2
Slektning i husstanden	0,0	5,9	0,0	0,0
Slektning utenfor husstanden	1,9	0,0	0,0	2,6
Dagmamma/praktikant	3,7	0,0	2,7	2,6
Heldagsbarnehage	51,9	8,8	18,7	63,2
Halvdagsbarnehage	25,9	14,7	6,7	5,3
Barnepark/lekepark	9,3	4,4	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	1,5	0,0	0,0
Total N	54	68	75	38

c) 3.yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	66,7	61,5	60,6	66,7
Dagmamma/praktikant	0,0	0,0	3,0	0,0
Heldagsbarnehage	33,3	38,5	30,3	33,3
Halvdagsbarnehage	33,3	0,0	24,2	0,0
Barnepark/lekepark	33,3	0,0	0,0	0,0
Total N	3	13	33	3

d) 4. (og 5.) yngste barn

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far		0,0	50,0	100,0
Heldagsbarnehage		100,0	50,0	0,0
Halvdagsbarnehage		0,0	25,0	100,0
Total N	0	2	8	1

TIL DE SOM HAR BARN I HEL- ELLER HALVDAGSBARNEHAGE

16) Går barnet/barna i Urtehaven barnehage?

	Pakistansk	Somali
Nei	77,3	69,4
Ja	9,1	27,8
Ubesvart	13,6	2,8
Total N	22	36

TIL DE SOM IKKE BRUKER VANLIG BARNEHAGE.

"Åpen barnehage er et gratis tilbud som finnes i noen bydeler i Oslo for foreldre som passer barna sine selv. Der kan foreldrene ta med seg barna og treffe andre voksne og barn som ikke bruker vanlig barnehage. "

17) a) Er det tilbud om åpen barnehage i din bydel?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	20,4	20,5	67,0	21,0
Ja	71,4	48,2	28,4	30,6
Vet ikke	8,2	31,3	3,4	46,8
Ubesvart	0,0	0,0	1,1	1,6
Total N	49	112	88	62

b) (HVIS JA)

Bruker du tilbudet, eventuelt hvor ofte?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei, aldri	42,9	59,3	42,3	55,0
Ja, ukentlig	37,1	14,8	11,5	30,0
Ja, sjeldnere	17,1	25,9	38,5	15,0
Ubesvart	2,9	0,0	7,7	0,0
Total N	35	54	26	20

c) (HVIS NEI/VET IKKE)

Ønsker du et slikt tilbud?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	0,0	23,9	45,5	52,2
Ja	100,0	76,1	47,7	39,1
Ubesvart	0,0	0,0	6,8	8,7
Total N	4	46	44	23

TIL DE SOM IKKE PASSER BARNET/BARNA SELV

18) Omtrent hvor mye betaler du for barnepass av barnet/hvert av barna per måned?

a) Yngste barn

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0-1499 kr	21,7	40,0	50,0	10,0
1500-2999 kr	13,0	0,0	14,3	33,3
3000-3499 kr	15,9	20,0	28,6	23,3
3500-3999 kr	42,0	20,0	7,1	20,0
4000 kr ->	7,2	20,0	0,0	13,3
Total N	69	5	14	30

b) 2. yngste barn

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0-1499 kr	20,9	88,9	62,5	25,0
1500-2999 kr	39,5	11,1	37,5	30,0
3000-3499 kr	9,3	0,0	0,0	10,0
3500-3999 kr	27,9	0,0	0,0	30,0
4000 kr ->	2,3	0,0	0,0	5,0
Total N	43	9	16	20

c) 3. yngste barn

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0-1499 kr	0,0	40,0	57,1	0,0
1500-2999 kr	0,0	40,0	42,9	0,0
3000-3499 kr	0,0	0,0	0,0	100,0
3500-3600 kr	100,0	20,0	0,0	0,0
Total N	2	5	14	1

d) 4. (og 5.) yngste barn

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0-1499 kr		100,0	66,7	0,0
1500-2999 kr		0,0	33,3	100,0
Total N	0	2	3	1

f) TOTALSUM FOR ALLE BARNA:

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0-1499 kr	13,8	58,8	40,6	16,0
1500-2999 kr	12,8	11,8	28,1	22,0
3000-3499 kr	9,6	11,8	18,8	16,0
3500-3999 kr	38,3	11,8	6,3	22,0
4000-4999 kr	9,6	0,0	3,1	16,0
5000-5999 kr	9,6	5,9	3,1	8,0
6000 kr ->	6,4	0,0	0,0	0,0
Total N	94	17	32	50

TIL ALLE

19) Hvis du kunne velge fritt uten å måtte tenke på hvor mye det kostet eller om du fikk plass, ville du da ha passet barnet/barna dine selv, brukt barnehage eller annet barnepass? Svar for hvert av barna som er under skolealder. Kombinasjoner mulig.

a) Yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	63,7	75,2	69,2	41,1
Slektning i husstanden	0,0	1,6	0,0	0,0
Slektning utenfor husstanden	1,6	1,6	0,0	5,6
Dagmamma/praktikant	4,8	0,0	2,9	5,6
Heldagsbarnehage	32,3	16,1	21,2	43,3
Halvdagsbarnehage	33,9	8,9	6,7	12,2
Barnepark/lekepark	5,6	0,0	0,0	0,0
Urtehagen heldagsbarnehage	0,0	0,8	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	1,9	8,9
Total N	124	124	104	90

b) 2.yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	57,4	47,8	60,0	21,1
Slektning utenfor husstanden	0,0	0,0	0,0	2,6
Dagmamma/praktikant	3,7	0,0	4,0	0,0
Heldagsbarnehage	42,6	30,9	28,0	65,8
Halvdagsbarnehage	44,4	26,1	9,3	2,6
Barnepark/lekepark	9,3	0,0	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	5,9	1,3	10,5
Total N	54	68	75	38

c) 3.yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	100,0	30,8	39,4	66,7
Dagmamma/praktikant	0,0	0,0	3,0	0,0
Heldagsbarnehage	0,0	46,2	48,5	66,7
Halvdagsbarnehage	66,7	7,7	9,1	0,0
Barnepark/lekepark	33,3	0,0	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	15,4	0,0	0,0
Total N	3	13	33	3

d) 4. (og 5.) yngste barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	0,0	0,0	12,5	100,0
Heldagsbarnehage	0,0	50,0	62,5	0,0
Halvdagsbarnehage	0,0	0,0	12,5	100,0
Ubesvart	0,0	50,0	12,5	0,0
Total N	0	2	8	1

KONTANTSTØTTEN

"Nå skal jeg stille deg noen spørsmål om ordningen med kontantstøtte for barn på 1 og 2 år. Foreldre med barn på ett eller to år som ikke har heldagsplass i barnehage, har krav på inntil 3000 kroner i måneden fra trygdekontoret. Hvis barnet ikke er full tid i barnehage har foreldrene krav på redusert kontantstøtte."

20) Har du hørt om ordningen med kontantstøtte for 1 og 2 åringer før nå?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	0,0	0,8	0,0	1,1
Ja	100,0	99,2	100,0	98,9
Total N	124	125	103	90

21) Hvor hørte du om den først? *Flere svar mulig.*

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Sosialkontor	0,0	0,0	6,7	1,1
Trygdekontor	0,8	21,0	34,6	24,4
Helsestasjon	3,2	3,2	1,0	5,6
Skole	0,0	0,8	0,0	0,0
Barnehage	0,0	0,8	0,0	0,0
Familie/venner	0,8	36,3	15,4	12,2
Aviser/radio/tv	94,4	40,0	57,7	58,9
Annet	1,6	1,6	0,0	2,2
Ubesvart	0,0	0,8	0,0	0,0
Total N	124	124	104	90

I hvilket år er ditt/dine kontantstøttebarn født?

Fødselsår	Norsk	Pakistansk	Somalisk	Vietnamesisk
1997	46,8	29,6	37,5	44,4
1998	45,2	58,4	56,7	48,9
1999	8,1	16,0	15,4	10,0
Total N	124	125	104	90

22) Får dere kontantstøtte for barnet/barna som er i kontantstøttealder?

Yngste ks-barn.

Fødselsår	Mottar ks?	Norsk	Pakistansk	Somalisk	Vietnamesisk
1997	Ja	32,8	94,3	80,6	63,2
	Nei	67,2	5,7	19,4	36,8
	Totalt antall barn	58	35	31	38
1998	Ja	58,9	95,7	93,0	83,3
	Nei	41,1	4,3	7,0	16,7
	Totalt antall barn	56	70	57	42

1999	Ja	70,0	100,0	92,9	66,7
	Nei	30,0	0,0	7,1	33,3
	Totalt antall barn	10	20	14	9
Totalt antall familier		124	125	102	89

b) 2.yngste ks-barn.

Fødselsår	Mottar ks?	Norsk	Pakistansk	Somalisk	Vietnamesisk
1997	Ja	50,0	100,0	100,0	33,3
	Nei	50,0	0,0	0,0	66,7
	Totalt antall barn	2	2	8	3
1998	Ja	0,0	100,0	66,7	100,0
	Nei	100,0	0,0	33,3	0,0
	Totalt antall barn	1	3	3	1
Totalt antall familier		3	5	11	4

HVIS NEI

23) Hva er den viktigste årsaken til at du ikke benytter deg av kontantstøtten?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Visste ikke om den	0,0	0,0	0,0	4,0
Har heldagsplass i barnehage	87,3	60,0	100,0	88,0
Prinsipiell motstander av kontantstøtte	4,8	0,0	0,0	0,0
Annet	6,3	40,0	0,0	4,0
Ubesvart	1,6	0,0	0,0	4,0
Total N	63	5	11	25

→ SPØRSMÅL OM BARNEHAGEBRUK s.10

HVIS ETT ELLER FLERE BARN MOTTAR KONTANTSTØTTE :

24) Hvor mye får dere utbetalt i kontantstøtte per måned for...

a) Yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Inntil 3000 kr	15,3	2,5	6,7	9,7
3000 kr (full kontantstøtte)	84,7	97,5	93,3	90,3
Total N	59	120	89	62

b) 2.yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Inntil 3000 kr	0,0	0,0	10,0	0,0
3000 kr (full kontantstøtte)	100,0	100,0	90,0	100,0
Total N	1	5	10	2

25) Har du søkt om barnehageplass for barnet/barna som er 1 år / 2 år?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei (gå til spm27)	30,5	90,8	70,3	54,7
Ja, heldagsplass	49,2	6,7	26,4	39,1
Ja, halvdagsplass	20,3	1,7	3,3	3,1
Ubesvart	0,0	0,8	0,0	3,1
Total N	59	120	91	64

26) Fikk du tilbud om plass?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	48,8	60,0	77,8	57,1
Ja (gå til spm29)	51,2	40,0	22,2	42,9
Total N	41	10	27	28

27) Har du planer om å plassere barnet/barna i barnehage før han/hun fyller tre år?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei (gå til spm29)	42,1	82,5	52,3	22,6
Ja	57,9	16,7	47,7	77,4
Ubesvart	0,0	0,9	0,0	0,0
Total N	38	114	86	53

28) Når?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Når vi får barnehageplass	54,5	10,5	73,2	80,5
Annet	45,5	78,9	24,4	19,5
Ubesvart	0,0	10,5	2,4	0,0
Total N	22	19	41	41

29) Nå skal jeg lese opp noen mulige begrunnelser for at foreldre velger kontantstøtte. Det er fint om du for hvert punkt sier om du synes det er veldig viktig, ganske viktig, lite viktig eller ikke viktig i det hele tatt for at du valgte å bruke kontantstøtten.

a) Det lønner seg økonomisk.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	27,1	80,8	57,0	36,4
Ganske viktig	22,0	10,0	19,4	42,4
Lite viktig	27,1	4,2	4,3	15,2
Ikke viktig	23,7	1,7	17,2	6,1
Ubesvart	0,0	3,3	2,2	0,0
Total N	59	120	93	66

b) Jeg kan arbeide mindre.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	35,6	25,0	16,1	16,7
Ganske viktig	20,3	27,5	25,8	25,8
Lite viktig	15,3	10,8	10,8	27,3
Ikke viktig	28,8	29,2	33,3	30,3
Uaktuelt	0,0	1,7	8,6	0,0
Ubesvart	0,0	5,8	5,4	0,0
Total N	59	120	93	66

c) Jeg kan slutte å arbeide.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	10,2	7,5	2,2	7,6
Ganske viktig	8,5	21,7	7,5	6,1
Lite viktig	10,2	25,0	14,0	34,8
Ikke viktig	69,5	38,3	65,6	51,5
Uaktuelt	1,7	1,7	7,5	0,0
Ubesvart	0,0	5,8	3,2	0,0
Total N	59	120	93	66

d) Jeg kan fortsette å være hjemmeværende.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	23,7	16,7	30,1	10,6
Ganske viktig	5,1	30,8	11,8	13,6
Lite viktig	10,2	11,7	11,8	27,3
Ikke viktig	61,0	34,2	39,8	48,5
Ubesvart	0,0	6,7	6,5	0,0
Total N	59	120	93	66

e) Har hittil ikke fått barnehageplass.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	15,3	22,5	21,5	19,7
Ganske viktig	8,5	15,0	15,1	27,3
Lite viktig	3,4	13,3	8,6	25,8
Ikke viktig	71,2	40,8	49,5	27,3
Uaktuelt	0,0	0,0	1,1	0,0
Ubesvart	1,7	8,3	4,3	0,0
Total N	59	120	93	66

f) Ønsket å bruke deltidsbarnehage/barnepark.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	20,3	25,0	11,8	4,5
Ganske viktig	16,9	17,5	9,7	28,8
Lite viktig	5,1	12,5	16,1	19,7
Ikke viktig	57,6	36,7	57,0	47,0
Ubesvart	0,0	8,3	5,4	0,0
Total N	59	120	93	66

g) Ønsket å bruke dagmamma/praktikant/slektning.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	5,1	23,3	16,1	6,1
Ganske viktig	6,8	12,5	16,1	28,8
Lite viktig	6,8	10,0	9,7	21,2
Ikke viktig	79,7	45,8	53,8	43,9
Uaktuelt	0,0	0,0	1,1	0,0
Ubesvart	1,7	8,3	3,2	0,0
Total N	59	120	93	66

h) Ønsket å passe barna selv/bruke mer tid på barna.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Veldig viktig	74,6	72,5	62,4	40,9
Ganske viktig	13,6	5,0	6,5	21,2
Lite viktig	1,7	4,2	8,6	25,8
Ikke viktig	6,8	14,2	19,4	12,1
Uaktuelt	0,0	0,0	1,1	0,0
Ubesvart	3,4	4,2	2,2	0,0
Total N	59	120	93	66

30) Hvilken tilsynsordning ville du ha valgt for barnet/barna hvis kontantstøtten ikke hadde vært innført? Kombinasjoner mulig.

a) Yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Den samme	69,5	90,8	89,2	71,2
Mor/far	0,0	0,0	0,0	6,1
Slektning i husstanden	1,7	0,0	1,1	1,5
Slektning utenfor husstanden	1,7	0,0	0,0	0,0
Dagmamma/praktikant	3,4	0,8	0,0	3,0
Heldagsbarnehage	28,8	7,5	9,7	28,8
Halvdagsbarnehage	11,9	0,8	2,2	4,5
Total N	59	119	93	66

b) 2. yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Den samme	100,0	100,0	100,0	100,0
Total N	1	5	10	2

31) Hva slags tilsynsordning tror du barnet/barna vil ha etter at han/hun er fylt tre år? Kombinasjoner mulig.

a) Yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	35,6	37,0	34,4	18,2
Slektning i husstanden	3,4	0,8	0,0	1,5
Slektning utenfor husstanden	1,7	0,0	0,0	0,0
Dagmamma/praktikant	0,0	0,0	3,2	3,0
Heldagsbarnehage	59,3	42,9	54,8	78,8
Halvdagsbarnehage	32,2	25,2	14,0	9,1
Barnepark/lekepark	10,2	1,7	0,0	3,0
Ubesvart	0,0	1,7	0,0	4,5
Total N	59	119	93	66

b) 2.yngste ks-barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor/far	100,0	60,0	40,0	50,0
Heldagsbarnehage	0,0	40,0	60,0	50,0
Barnepark/lekepark	100,0	0,0	0,0	50,0
Total N	1	5	10	2

32) Har kontantstøtten ført til at økonomien i din husstand er blitt bedre, dårligere eller har den ikke hatt noen betydning for husstandens økonomi.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Bedre	59,3	89,2	63,0	74,2
Dårligere	8,5	1,7	3,3	1,5
Ingen betydning	32,2	9,2	33,7	24,2
Total N	59	120	92	66

33) Passer du andres barn fast?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	91,5	95,0	97,8	98,5
Ja	6,8	2,5	1,1	0,0
Ubesvart	1,7	2,5	1,1	1,5
Total N	59	120	92	66

HVIS BARNET HAR SØSKEN OVER TRE ÅR

34a) Er eldre søsken blitt tatt ut av barnehagen eller fått forkortet oppholdstid som følge av at dere mottar kontantstøtte?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei, de beholder/beholdt barnehageplassen som før (til sp35/37)	47,8	38,2	40,8	81,3
Ja, blitt tatt ut (gå til sp35/37)	0,0	1,8	12,2	0,0
Ja, forkortet oppholdstid (gå til spm35/37)	34,8	1,8	14,3	6,3
Eldre søsken går ikke i barnehage (gå til spm34b)	17,4	50,9	26,5	12,5
Uaktuelt (gå til spm35/37)	0,0	5,5	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	1,8	6,1	0,0
Total N	23	55	49	16

34b) Ville du hatt eldre søsken i barnehage hvis ikke du fikk kontantstøtte for ettåringen/ toåringen?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	25,0	46,7	33,3	33,3
Ja	50,0	23,3	16,7	66,7
Vet ikke	0,0	10,0	16,7	0,0
Ubesvart	25,0	20,0	33,3	0,0
Total N	4	30	12	3

TIL YRKESAKTIVE OG STUDENTER

35) Arbeider (studerer) du mer utenfor hjemmet, like mye som før eller mindre nå når du får kontantstøtte?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Mer	6,1	3,8	0,0	0,0	9,1	4,3	4,8	2,1
Like mye som før	27,3	69,2	68,4	71,8	45,5	73,9	52,4	87,5
Mindre	66,7	9,6	31,6	4,7	27,3	4,3	40,5	2,1
Ubesvart	0,0	17,3	0,0	23,5	18,2	17,4	2,4	8,3
Total N	33	52	19	85	11	23	42	48

TIL DE SOM ARBEIDER ELLER STUDERER MINDRE ENN FØR

36) Ville du arbeidet/studert mindre i denne perioden uansett, eller er det kontantstøtten som gjør dette mulig?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Mindre uansett	68,2	100,0	16,7	25,0	33,3	0,0	47,1	0,0
Ks gjør det mulig	31,8	0,0	33,3	0,0	66,7	100,0	47,1	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	50,0	75,0	0,0	0,0	5,9	100,0
Total N	22	5	6	4	3	1	17	1

TIL HJEMMEVÆRENDE ELLER I ULØNNET PERMISJON FRA ARBEID

37) Ville du vært hjemme/hatt permisjon uansett, eller er det kontantstøtten som gjør det mulig?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme/i permisjon uansett	78,6	99,0	78,1	73,7
Ks gjør det mulig	17,9	1,0	19,2	21,1
Ubesvart	3,6	0,0	2,7	5,3
Total N	28	98	73	19

SPØRSMÅL OM BARNEHAGEBRUK

SPØRSMÅL OM ELDRE SØSKEN UNDER SKOLEALDER

38) Hva er de viktigste årsakene til at (de eldre) barna ikke er i barnehage? Flere svar mulig.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Har ikke fått plass	25,0	30,0	30,4	50,0
Har ikke fått plass til alle barna	25,0	3,3	13,0	0,0
Det lønner seg ikke økonomisk (gå til spm.44)	25,0	30,0	8,7	0,0
Har ikke tilsynsbehov (gå til spm.44)	25,0	13,3	39,1	0,0
Prisen er for høy (gå til spm.44)	0,0	30,0	4,3	50,0
Barnet er for ungt (gå til spm.44)	25,0	10,0	13,0	0,0
Annet (gå til spm.44)	50,0	10,0	4,3	0,0
Ubesvart(gå til spm.44)	0,0	10,0	0,0	0,0
Total N	4	30	23	2

39) Hva er de viktigste årsakene til at du ønsker barnehageplass? Flere svar mulig.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Tilsynsbehov	0,0	0,0	10,0	50,0
Ønsker at barnet skal lære å snakke norsk	0,0	100,0	40,0	50,0
Ønsker at barnet skal være sammen med andre barn	0,0	66,7	40,0	50,0
Ønsker at barnet skal få et pedagogisk tilbud	100,0	0,0	20,0	50,0
Annet	100,0	0,0	10,0	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	20,0	0,0
Total N	1	9	10	2

TIL DE SOM HAR BARN MED BARNEHAGEPLASS

40) Hva er/var de viktigste årsakene til at du valgte å plassere ditt/dine barn i barnehage? Flere svar mulig.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Tilsynsbehov	48,3	7,4	44,2	48,7
Behov for to inntekter	21,8	11,1	0,0	20,5
Ønsket at barnet skulle lære å snakke norsk	3,4	88,9	81,4	76,9
Ønsket at barnet skulle lære om det norske samfunnet	1,1	11,1	27,9	76,9
Ønsket at barnet skulle være sammen med andre barn	57,5	33,3	60,5	74,4
Ønsket at barnet skulle få et pedagogisk tilbud	35,6	0,0	48,8	35,9
Annet	54,0	7,4	18,6	5,1
Total N	87	27	43	39

41) Hvor fornøyd er/var du med barnehagen?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært fornøyd	71,3	40,7	51,2	33,3
Ganske fornøyd	23,0	40,7	25,6	48,7
Både og	4,6	14,8	14,0	10,3
Ganske misfornøyd	1,1	3,7	2,3	5,1
Veldig misfornøyd	0,0	0,0	4,7	2,6
Ubesvart	0,0	0,0	2,3	0,0
Total N	87	27	43	39

42) Hva er/var du mest fornøyd med ved barnehagen¹?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Barnet lærer norsk	0,0	30,4	30,8	8,3
Personalet	29,9	17,4	23,1	27,8
Pedagogisk opplegg	37,9	34,8	30,8	44,4
Rammebetingelser	20,7	0,0	0,0	8,3
Barnet er sammen med andre barn	5,7	8,7	10,3	8,3
Annet	5,7	8,7	5,1	2,8
Total N	87	23	39	36

43) Hva er/var du minst fornøyd med ved barnehagen?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
For dyrt	14,9	0,0	0,0	7,7
Personalets omsorg	9,0	50,0	35,7	38,5
Pedagogisk opplegg	20,9	25,0	28,6	0,0
Rammebetingelser	28,4	25,0	7,1	23,1
Bemannings situasjon	25,4	0,0	14,3	23,1
Annet	1,5	0,0	14,3	7,7
Total N	67	12	14	13

HOLDNINGSSPØRSMÅL

44) Innføring av kontantstøtten har vært et tema i mange debatter på tv og i avisene. De fleste mener at småbarnsforeldre trenger mindre stress og mer tid til å være sammen med barna sine, men de er uenige om hvilke tiltak som vil gi best resultat. Jeg skal lese opp for deg noen av tiltakene som er blitt nevnt i debatten og vil gjerne at du sier hvor gode eller dårlige du synes de er.

a) Kontantstøtte til de som ikke har barnehageplass (dagens ordning)

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	16,3	70,7	56,7	31,1
Ganske godt	17,1	17,9	31,7	33,3
Verken eller	15,4	4,1	3,8	16,7
Ganske dårlig	27,6	5,7	5,8	5,6
Svært dårlig	23,6	0,8	1,0	13,3
Ubesvart	0,0	0,8	1,0	0,0
Total N	123	123	104	90

b) Kontantstøtte bare til de som velger å være hjemme med barna selv.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	38,7	39,2	72,1	22,2
Ganske godt	25,8	24,8	11,5	26,7
Verken eller	11,3	12,0	9,6	23,3
Ganske dårlig	16,1	16,0	4,8	11,1
Svært dårlig	8,1	7,2	1,0	16,7
Ubesvart	0,0	0,8	1,0	0,0
Total N	124	125	104	90

¹ Spørsmål 42 og 43 var åpne – det vil si at vi ikke hadde formulert svaralternativer til disse spørsmålene. Kategoriene som blir presentert her ble laget i etterkant.

c) Utvidet fødsels-/adopsjonspermisjon til to år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	56,5	81,6	52,9	48,9
Ganske godt	22,6	12,0	20,2	21,1
Verken eller	12,9	4,0	16,3	21,1
Ganske dårlig	4,0	1,6	6,7	4,4
Svært dårlig	4,0	0,0	1,9	3,3
Ubesvart	0,0	0,8	1,9	1,1
Total N	124	125	104	90

d) 6-timers arbeidsdag til foreldre.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	52,4	78,4	47,1	51,1
Ganske godt	22,6	13,6	28,8	22,2
Verken eller	10,5	3,2	17,3	23,3
Ganske dårlig	9,7	2,4	3,8	1,1
Svært dårlig	4,8	0,8	1,9	0,0
Ubesvart	0,0	1,6	1,0	2,2
Total N	124	125	104	90

e) Flere ferie- og fridager i året til foreldre.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	47,6	74,4	66,3	55,6
Ganske godt	25,0	15,2	19,2	24,4
Verken eller	16,1	2,4	9,6	13,3
Ganske dårlig	8,1	3,2	3,8	1,1
Svært dårlig	3,2	2,4	0,0	2,2
Ubesvart	0,0	2,4	1,0	3,3
Total N	124	125	104	90

f) Barnehageplass til alle som ønsker det.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	88,7	64,0	72,1	83,3
Ganske godt	8,1	28,0	21,2	15,6
Verken eller	1,6	5,6	5,8	0,0
Ganske dårlig	1,6	0,8	0,0	0,0
Svært dårlig	0,0	0,0	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	1,6	1,0	1,1
Total N	124	125	104	90

g) Lavere foreldrebetaling i barnehager.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	58,9	88,8	88,5	87,8
Ganske godt	18,5	8,0	5,8	4,4
Verken eller	15,3	1,6	1,9	4,4
Ganske dårlig	4,8	0,0	1,9	0,0
Svært dårlig	2,4	0,0	1,0	2,2
Ubesvart	0,0	1,6	1,0	1,1
Total N	124	125	104	90

h) Mer fleksible oppholdstider i barnehager.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Svært godt	56,5	35,2	46,2	46,7
Ganske godt	18,5	17,6	28,8	27,8
Verken eller	15,3	20,0	16,3	20,0
Ganske dårlig	6,5	20,8	2,9	0,0
Svært dårlig	3,2	4,8	4,8	4,4
Ubesvart	0,0	1,6	1,0	1,1
Total N	124	125	104	90

45) Hva slags type pass mener du er best for barn i ulike aldersgrupper? Oppgi flere alternativer hvis du synes en kombinasjonsordning er best.

a) 0 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme hos mor/far	100,0	100,0	96,2	98,9
Passet av slektning	0,8	0,0	0,0	12,2
Dagmamma/praktikant	0,0	0,0	0,0	1,1
Heldagsbarnehage	0,0	0,0	1,0	1,1
Halvdagsbarnehage	1,6	0,0	0,0	0,0
Barnepark/lekepark	0,0	0,0	0,0	1,1
Ubesvart	0,0	0,0	2,9	0,0
Total N	124	124	104	90

b) 1 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme hos mor/far	96,0	97,6	95,2	88,9
Passet av slektning	3,2	0,8	0,0	14,4
Dagmamma/praktikant	5,6	0,8	1,0	2,2
Heldagsbarnehage	4,0	0,0	1,9	7,8
Halvdagsbarnehage	35,5	2,4	4,8	12,2
Barnepark/lekepark	4,8	0,0	0,0	3,3
Ubesvart	0,0	0,8	1,9	1,1
Total N	124	124	104	90

c) 2 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme hos mor/far	74,2	86,4	73,1	58,9
Passet av slektning	3,2	3,2	1,0	16,7
Dagmamma/praktikant	2,4	0,8	2,9	6,7
Heldagsbarnehage	24,2	4,0	14,4	35,6
Halvdagsbarnehage	51,6	11,3	20,2	25,6
Barnepark/lekepark	13,7	1,6	1,0	3,3
Ubesvart	0,0	0,0	1,9	1,1
Total N	124	124	104	90

d) 3 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme hos mor/far	47,6	43,2	25,0	20,0
Passet av slektning	2,4	2,4	1,0	3,3
Dagmamma/praktikant	0,8	1,6	2,9	0,0
Heldagsbarnehage	50,8	24,2	55,8	75,6
Halvdagsbarnehage	43,5	44,0	19,2	17,8
Barnepark/lekepark	4,8	1,6	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	0,8	3,8	1,1
Total N	124	124	104	90

e) 4-5 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Hjemme hos mor/far	32,3	12,0	5,8	1,1
Passet av slektning	0,8	0,8	1,0	0,0
Dagmamma/praktikant	0,0	0,8	1,9	0,0
Heldagsbarnehage	66,1	77,4	83,7	94,4
Halvdagsbarnehage	32,3	12,0	4,8	3,3
Barnepark/lekepark	0,8	4,0	0,0	1,1
Ubesvart	0,0	0,8	4,8	2,2
Total N	124	124	104	90

46) Nå skal jeg lese opp noen påstander om norske barnehager som du kan ta stilling til ved å si deg helt enig, delvis enig, verken uenig eller enig, delvis uenig eller helt uenig.

a) Det burde vært mer morsmålsundervisning i barnehagen.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	16,1	60,0	85,6	46,7
Delvis enig	16,9	13,6	6,7	21,1
Verken eller	31,5	3,2	1,0	11,1
Delvis uenig	16,1	6,4	0,0	3,3
Helt uenig	19,4	14,4	4,8	17,8
Ubesvart	0,0	2,4	1,9	0,0
Total N	124	125	104	90

b) Det er for lite lese- og skrivetrening på norsk i barnehagen.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	4,0	30,4	41,3	17,8
Delvis enig	9,7	38,4	10,6	22,0
Verken eller	24,2	8,8	18,3	31,1
Delvis uenig	20,2	5,6	2,9	7,8
Helt uenig	41,9	6,4	15,4	18,9
Ubesvart	0,0	10,4	11,5	2,2
Total N	124	125	104	90

c) Norske barnehager har god disiplin og god orden.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	34,7	60,0	41,3	41,1
Delvis enig	45,2	16,0	10,6	36,7
Verken eller	18,5	4,8	19,2	16,7
Delvis uenig	1,6	1,6	2,9	3,3
Helt uenig	0,0	2,4	10,6	2,2
Ubesvart	0,0	15,2	15,4	0,0
Total N	124	125	104	90

d) Barn med innvandrerbakgrunn burde få mer opplæring i sin egen kultur i barnehagen.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	7,3	65,6	82,7	36,7
Delvis enig	25,0	16,0	7,7	20,0
Verken eller	22,6	3,2	0,0	17,8
Delvis uenig	23,4	8,0	3,8	5,6
Helt uenig	21,8	4,8	2,9	20,0
Ubesvart	0,0	2,4	2,9	0,0
Total N	124	125	104	90

e) Norske barnehager er viktige for at barn med innvandrerbakgrunn skal lære norsk.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	83,9	93,6	88,5	94,4
Delvis enig	16,1	3,2	6,7	3,3
Verken eller	0,0	0,0	2,9	1,1
Delvis uenig	0,0	0,8	0,0	1,1
Helt uenig	0,0	0,8	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	1,6	1,9	0,0
Total N	124	125	104	90

f) Barn med innvandrerbakgrunn burde få mer opplæring i sin egen religion i barnehagen.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Helt enig	3,2	40,8	84,6	15,6
Delvis enig	11,3	16,0	6,7	6,7
Verken eller	21,8	7,2	0,0	15,6
Delvis uenig	21,0	22,4	1,0	15,6
Helt uenig	42,7	9,6	5,8	45,6
Ubesvart	0,0	4,0	1,9	1,1
Total N	124	125	104	90

47a) Vil du si at du liker, eller ikke liker norsk barneoppdragelse?

	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Liker	39,5	23,3	33,3
Liker ikke	3,2	18,4	11,1
Vet ikke	16,1	35,9	6,7
Både og	36,3	16,5	48,9
Ubesvart	4,8	5,8	0,0
Total N	124	103	90

47b) Hva liker du best og hva liker du dårligst ved norsk barneoppdragelse²?

ba) Hva liker du best ved norsk barneoppdragelse?

	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Foreldrenes grensesetting	50,0	41,9	24,0
Barnet lærer selvstendighet	6,7	6,5	50,0
Barnet får god omsorg	20,0	3,2	6,0
Foreldrenes pedagogikk	18,3	41,9	14,0
Annet	5,0	6,5	6,0
Total N	60	31	50

Hva liker du dårligst ved norsk barneoppdragelse?

	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Barna har for mye frihet	18,6	26,7	44,4
Barna lærer ikke respekt for eldre	16,3	6,7	33,3
Foreldrene er for åpne med barna	18,6	10,0	2,8
Barna blir prioritert for lavt	20,9	0,0	5,6
Nordmenn har ulik religion/kultur	2,3	46,7	0,0
Annet	23,3	10,0	13,9
Total N	43	30	36

48) Mener du at kvinner burde arbeide utenfor hjemmet på heltid, deltid eller ikke i det hele tatt.....

a) Etter at hun har giftet seg, men før hun har fått barn.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Heltid	91,9	61,6	95,2	92,2
Deltid	0,8	29,6	1,9	4,4
Være hjemme	0,0	4,0	0,0	0,0
Vet ikke	4,8	3,2	1,9	2,2
Ubesvart	2,4	1,6	1,0	1,1
Total N	124	125	104	90

² Dette spørsmålet var åpent, det vil si at svaralternativer ikke var formulert før intervjuene. Kategoriene som blir presentert her ble laget i etterkant.

b) Når hun har barn i alderen 0 til 3 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Heltid	11,3	1,6	1,9	7,8
Deltid	55,6	16,8	44,2	66,7
Være hjemme	26,6	79,2	49,0	23,3
Vet ikke	3,2	0,8	2,9	2,2
Ubesvart	3,2	1,6	1,9	0,0
Total N	124	125	104	90

c) Når hun har barn i alderen 3 til 6 år.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Heltid	37,9	9,6	33,7	50,0
Deltid	54,8	42,4	51,0	46,7
Være hjemme	1,6	44,8	12,5	1,1
Vet ikke	3,2	1,6	1,9	2,2
Ubesvart	2,4	1,6	1,0	0,0
Total N	124	125	104	90

d) Etter at det yngste barnet har begynt på skolen.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Heltid	41,9	24,8	74,0	82,2
Deltid	49,2	55,2	16,3	16,7
Være hjemme	1,6	16,8	4,8	0,0
Vet ikke	4,0	1,6	1,9	1,1
Ubesvart	3,2	1,6	2,9	0,0
Total N	124	125	104	90

e) Etter at barna har flyttet hjemmefra.

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Heltid	91,1	40,0	87,5	93,3
Deltid	1,6	39,2	6,7	5,6
Være hjemme	0,0	12,0	1,9	0,0
Vet ikke	4,8	7,2	1,0	1,1
Ubesvart	2,4	1,6	2,9	0,0
Total N	124	125	104	90

BAKGRUNN

49) Hvor gammel er du/dere?

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Under 20 år	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,1	0,0
20-24 år	3,2	0,0	18,5	4,0	13,7	1,8	12,2	0,0
25-29 år	25,8	13,6	40,3	17,7	30,4	12,3	24,4	13,2
30-34 år	41,1	40,9	28,2	39,5	32,4	36,8	32,2	30,3
35-39 år	21,0	30,9	6,5	18,5	12,7	21,1	20,0	31,6
40-49 år	8,9	14,5	6,5	16,1	9,8	24,6	10,0	23,7
Over 50 år	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	3,5	0,0	1,3
Total N	124	110	124	124	102	57	90	76

50) Hvor mange bor du (MOR) sammen med ?

Totalt antall personer (minus deg selv)

Antall personer	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1 person (ett barn)	8,1	0,0	3,8	3,3
2 personer	37,1	15,2	15,4	37,8
3-4 personer	47,6	48,8	40,4	47,8
5-7 personer	7,3	28,8	31,7	11,1
Over 7 personer	0,0	7,2	8,7	0,0
Total N	124	125	104	90

Hvor mange egne barn bor du (MOR) sammen med?

Antall barn	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1 barn	43,5	21,6	12,6	34,8
2 barn	40,3	31,2	27,2	42,7
3-4 barn	16,1	38,4	35,0	21,3
Over 4 barn	0,0	8,8	25,2	1,1
Total N	124	125	103	89

Hvem bor du (MOR) sammen med?

Familiemedlemmer	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Ektefelle/samboer	88,7	100,0	56,7	84,4
Egne foreldre (en eller to)	0,0	1,6	1,9	3,3
Svigerforeldre (en eller to)	0,8	16,0	0,0	2,2
Annen familie, 1-2 personer	0,0	4,0	5,8	3,3
Annen familie, flere enn to personer	0,0	3,2	1,0	0,0
Venner av egen nasjonalitet	0,0	0,8	0,0	0,0
Andre	0,8	0,0	0,0	0,0
Total N	124	125	104	90

51) Hvor mange rom er det i leiligheten/huset? Ikke ta med kjøkken, bad, entre eller små rom under 6 kvm.

Antall rom	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
1-2 rom	8,9	24,0	43,3	22,2
3-5 rom	74,0	72,8	54,8	68,9
Over 5 rom	17,1	3,2	1,9	8,9
Total N	123	125	104	90

52) Hvor lenge har du/dere vært bosatt i Norge?

Bakgrunn	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Innvandret til Norge	91,1	96,0	99,0	100,0	98,9	96,1
Har bodd i Norge hele livet	8,9	4,0	1,0	0,0	1,0	3,9
Total N	124	124	103	57	90	76

Hvis innvandret: Hvor mange år har du/dere bodd i Norge?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
1-3 år	16,8	6,7	24,5	16,1	11,2	2,7
4-6 år	24,8	17,6	28,4	10,7	13,5	1,4
7-10 år	15,9	6,7	34,3	42,9	28,1	15,1
11-15 år	33,6	30,3	11,8	30,4	15,7	21,9
16-20 år	6,2	17,6	1,0	0,0	25,8	52,1
Mer enn 20 år	2,7	21,0	0,0	0,0	5,6	6,8
Total N	113	119	102	56	89	73

53) Har du bestemt deg for hvor lenge du vil fortsette å bo i Norge?

	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei/vet ikke	50,8	91,3	18,9
Ja, resten av livet	44,3	6,8	76,7
Ja, til jeg blir pensjonist	3,3	0,0	4,4
Ja, til barna er voksne	1,6	1,9	0,0
Total N	122	103	90

54) Hvor mange ganger har dere flyttet etter 1993 :

a | Osloregionen

Antall flyttinger	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0 ganger	27,9	56,5	21,8	31,7
1-2 ganger	63,1	35,5	38,6	50,8
3-4 ganger	8,2	8,1	33,7	12,7
Mer enn 4 ganger	0,8	0,0	5,9	4,8
Total N	122	124	101	63

b Ut/inn av Norge (opphold mer enn 3 måneder)

Antall flyttinger	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0 ganger	94,3	85,5	61,0	93,4
1-2 ganger	5,7	13,7	29,0	6,6
3-4 ganger	0,0	0,8	7,0	0,0
Mer enn 4 ganger	0,0	0,0	3,0	0,0
Total N	122	124	100	61

c. TOTALT

Antall flyttinger	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0 ganger	26,8	52,0	7,9	21,3
1-2 ganger	62,6	35,2	38,6	60,7
3-4 ganger	8,9	12,0	37,6	13,5
5-6 ganger	0,8	0,8	8,9	4,5
Mer enn 6 ganger	0,8	0,0	6,9	0,0
Total N	123	125	101	89

55) Hvor godt vil du selv si at du kan lese norsk?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Veldig bra.	31,5	59,7	24,3	62,1	30,0	44,7
Nokså bra	33,9	34,7	53,4	25,9	48,9	52,6
Dårlig	25,0	5,6	21,4	10,3	21,1	2,6
Er analfabet	9,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0
Total N	124	0,0	103	58	90	0,0

Veldig bra; du kan lese alle typer norske tekster uten problemer

Nokså bra; du klarer deg i dagliglivet, men har problemer med å lese lengre tekster som for eksempel informasjonsbrosjyrer

Dårlig; du kan lese lite, eller ikke noe norsk

56) Hvor godt vil du selv si at du kan snakke norsk?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Veldig bra	33,1	66,9	25,2	63,8	34,4	53,9
Nokså bra	32,3	29,8	50,5	22,4	47,8	43,4
Dårlig	34,7	3,2	23,3	8,6	17,8	2,6
Ubesvart	0,0	0,0	1,0	5,2	0,0	0,0
Total N	124	124	103	58	90	76

Veldig bra; du kan bruke norsk i alle/de fleste situasjoner

Nokså bra; du klarer deg i dagliglivet, men har problemer med å bruke norsk på offentlige kontorer som for eksempel hos lege

Dårlig; du bruker sjelden eller aldri norsk

57) Bruker du engelsk i kontakt med nordmenn?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Nei, jeg kan ikke engelsk	26,6	3,2	58,3	41,4	35,6	18,4
Nei, jeg foretrekker å snakke norsk	52,4	88,7	25,2	37,9	51,1	56,6
Ja, av og til	20,2	6,5	16,5	12,1	13,3	23,7
Ubesvart	0,8	1,6	0,0	8,6	0,0	1,3
Total N	124	124	103	58	90	76

58a) Hvor ofte leser du/dere norske aviser?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Daglig	27,4	49,2	10,7	49,1	51,1	78,9
Minst en gang hver uke	22,6	30,6	15,5	21,1	27,8	17,1
Sjeldnere enn en gang hver uke	16,1	12,9	38,8	21,1	10,0	3,9
Aldri	33,9	7,3	34,0	3,5	11,1	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	1,0	5,3	0,0	0,0
Total N	124	124	103	57	90	76

58b) Hvor ofte ser du/dere norsk TV?

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Daglig	77,4	82,3	56,3	59,6	81,1	89,5
Minst en gang hver uke	8,9	6,5	12,6	5,3	14,4	9,2
Sjeldnere enn en gang hver uke	6,5	8,1	21,4	26,3	2,2	1,3
Aldri	7,3	3,2	7,8	7,0	2,2	0,0
Ubesvart	0,0	0,0	1,9	1,8	0,0	0,0
Total N	124	124	103	57	90	76

59) Hvilken utdanning har du fullført? Kryss av på høyeste, fullførte utdanning.

	Norsk		Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
Ingen	0,0	0,0	13,6	4,8	8,7	1,7	0,0	0,0
Grunnskole inn til 5 år	0,0	0,0	8,0	2,4	13,5	1,7	6,7	1,3
Grunnskole inn til 9 år	1,6	1,8	30,4	33,6	25,0	5,1	15,6	7,9
Videregående skole (10-12 år)	22,0	23,9	32,0	30,4	45,2	45,8	46,7	39,5
Høgskole	44,7	47,7	4,8	8,0	0,0	8,5	18,9	30,3
Universitet	31,7	25,7	11,2	20,0	6,7	28,8	12,2	15,8
Ubesvart	0,0	0,9	0,0	0,8	1,0	8,5	0,0	5,3
Total N	123	109	125	125	104	59	90	76

60) Den høyeste utdanningen, ble den tatt...

	Pakistansk		Somali		Vietnamesisk	
	Mor	Far	Mor	Far	Mor	Far
I Norge	25,9	30,3	17,9	21,1	53,3	68,4
I hjemlandet	71,3	68,1	76,8	63,2	45,6	23,7
I annet land	2,8	1,7	3,2	7,0	1,1	5,3
Ubesvart	0,0	0,0	2,1	8,8	0,0	2,6
Total N	108	119	95	57	90	76

61) Hvis du skulle gjøre et grovt overslag, hvor mange bøker vil du si at det finnes i husholdningen? (Oppgi i hyllemeter)

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
0 meter	0,0	36,4	33,7	8,0
1-3 meter	9,7	45,8	56,7	60,9
4-10 meter	31,5	15,3	7,2	21,8
11-20 meter	38,7	1,7	0,0	8,0
Over 20 meter	20,2	0,8	2,4	1,1
Total N	124	118	83	87
Missing N	0	7	21	3

62) Hvor mye tjente du/dere i 1999 (inntekt før skatt)? Rund av til nærmeste 1000 kroner og ta ikke med sosialhjelp.

Kroner	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
-> 150.000	5,0	20,8	46,2	7,4
150.000-249.999	9,1	44,4	34,6	14,8
250.000-349.999	5,8	19,4	11,5	16,7
350.000-499.999	24,8	12,5	3,8	27,8
500.000 ->	55,4	2,8	3,8	33,3
Total N	121	72	26	54
Ubesvart N	3	53	78	37

63) Fikk du sosialhjelp i 1999?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	94,4	92,0	47,1	84,4
Ja	5,6	4,0	50,0	10,0
Ubesvart	0,0	4,0	2,9	5,6
Total N	124	125	104	90

64) La oss si at du plutselig trengte 5000 kroner. Ville du klare å skaffe penger på tre dager, eventuelt hvordan?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei	3,2	9,6	67,3	15,6
Ja, jeg/vi har oppsparte midler	68,5	24,8	2,9	43,3
Ja, jeg kan låne av noen jeg kjenner	27,4	57,6	10,6	30,0
Ja, ved å arbeide mer (overtid)	0,0	0,8	1,9	2,2
Ja, ved å søke sosialhjelp	0,0	0,8	2,9	1,1
Vet ikke	0,8	2,4	6,7	5,6
Ubesvart	0,0	4,0	7,7	2,2
Total N	124	125	104	90

65) Har det i løpet av det siste året hendt at du har hatt problemer med å betale nødvendige utgifter til mat, bolig eller liknende?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Nei, aldri	79,8	79,2	44,2	61,1
Ja, ofte	4,0	5,6	25,0	5,6
Ja, av og til	7,3	8,0	21,2	26,7
Ja, en sjelden gang	8,9	4,0	7,7	3,3
Vet ikke	0,0	0,0	1,9	0,0
Ubesvart	0,0	3,2	0,0	3,3
Total N	124	125	104	90

FYLLES UT AV INTERVJUEREN ETTER INTERVJUET

V5:Dato intervjuet ble gjennomført □□.□□.□□

V6:Intervjuets varighet i minutter:

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Inntil 30 minutter	31,5	14,6	10,6	20,0
30-60 minutter	68,5	80,5	76,0	75,6
Over 60 minutter	0,0	4,9	13,5	4,4
Total N	124	123	104	90

V7:Intervjuet ble gjennomført på...

	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Morsmål	83,1	92,3	88,9
Norsk	16,9	7,7	11,1
Total N	124	104	90

V8:Intervjuet ble gjennomført over ...

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Telefon	11,4	34,7	52,9	61,4
Hjemmebesøk	88,6	65,3	47,1	38,6
Total N	123	124	104	88

V9:Intervjuet ble gjennomført med....

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Mor alene	93,5	75,0	88,5	76,4
Far alene	1,6	4,8	0,0	4,5
Mor og far sammen	4,9	12,9	8,3	18,0
Andre voksne husholdningsmedlemmer til stede en del av tiden	0,0	4,0	3,1	1,1
Andre voksne husholdningsmedlemmer til stede hele tiden	0,0	3,2	0,0	0,0
Total N	123	124	96	89

V10:Hvis mor og far ble intervjuet sammen, dominerte en av dem intervjuet?

	Norsk	Pakistansk	Somali	Vietnamesisk
Ja, mor	66,7	23,5	55,6	6,7
Ja far	16,7	17,6	33,3	33,3
Nei	16,7	58,8	0,0	53,3
Ubesvart	0,0	0,0	11,1	6,7
Total N	6	17	9	15

En dråpe, men i hvilket hav?

Det er en uttalt offentlig målsetting å stimulere til økt barnehagebruk blant barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Da kontantstøtten ble innført ble den kritisert for å kunne virke i motsatt retning. Bekymringen var at foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn nå ikke ville sende barna i barnehage av økonomiske årsaker og at kontantstøtten dermed ville svekke effekten av integreringspolitiske virkemidler på dette området. Diskusjonen om hvilke konsekvenser kontantstøtten ville få for etterspørselen etter barnehage blant etniske minoriteter er bakgrunnen for at denne rapporten retter søkelyset mot to spørsmål:

- 1) Er andelen foreldre som mottar kontantstøtte høyere blant etniske minoriteter enn i majoritetsbefolkningen?
- 2) Har kontantstøtten ført til redusert barnehagebruk blant ett og toåringer med etnisk minoritetsbakgrunn, eller blant deres eldre søsken?

Undersøkelsen er basert på intervjuer med 443 småbarnsforeldre bosatt i Oslo og Akershus. Foreldrene hadde etnisk bakgrunn enten i Norge, Pakistan, Somalia eller Vietnam.

Forskningsstiftelsen Fafo
Borggata 2B/Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-rapport 349
ISBN 82-7422-329-2
ISSN 0801-6143